

Rødt

Arbeidsprogram 2007

STEM RØDT – STEM

Arbeidsprogram for Rødt 2007–2008

Rødt skiller seg fra de andre partiene ved å ha grunnleggende samfunnsendring som mål. Vi ser i likhet med stadig flere at ressurser og rikdom er fundamentalt ulikt fordelt i verden og ulikheten vokser. Vårt mål er å endre på dette. Motsetninger mellom samfunns- og folkegrupper, mellom regioner, land og stater og mellom kvinner og menn må fjernes. Folk må ta makta og få styre over sine egne liv. En slik endring kaller vi en sosialistisk revolusjon. Vi ønsker å skape et samfunn der hensynet til mennesker og miljø blir satt først, og der fellesskapet har kontroll over egne ressurser og verdiskapning.

Rødt vil at samfunnets ressurser skal brukes til fellesskapets beste. Rødt vil blant annet jobbe for bedre velferdstilbud i kommunene, for styrking av de faglige rettighetene, for gode gratis offentlige helsetjenester, for en solidarisk og rettferdig flyktninge-, asyl- og innvandringspolitikk, for samefolkets nasjonale rettigheter, og for at Norge skal si nei til EU og trekke seg ut av EØS-avtalen.

Rødt mener at folk selv er bedre egnet til å avgjøre viktige saker enn rikfolk og byråkrater. Rødt mener at deltagelse og engasjement ikke forstyrrer demokratiet, men derimot er selve forutsetningen for det. Rødt er mot overføring av makt fra folkevalgte organ til lukkede styrerom der byråkrater, bedriftstopper og markedskrefter rår. Makta må flyttes den andre veien, tilbake til folket.

I dette programmet presenteres Rødts politiske kampsaker, saker vi arbeider med i kommunestyrene, fylkesting og som vi sammen med organisasjoner og bevegelser utenfor, vil løfte inn på Stortinget. Våre overordnede prinsipper og langsiktige mål finnes i vårt prinsippprogram.

Kapittelinnndeling

1. Rødts økonomiske politikk	4
2. For full kvinnefrigjøring	5
3. Forsvarskamp for velferd og solidaritet	9
4. Avskaff fattigdommen	10
5. Eldreomsorg	12
6. Stans utarmingene av kommunene	14
7. For folkevalgt styring og lokaldemokrati	15
8. Demokrati og kampen for demokratiske rettigheter	16
9. Forsvar sjølråderetten – nei til EU, ut av EØS	18
10. Kapitalister skal også betale skatt	19
11. Oljen, gassen og vannkraften tilhører alle	21
12. Bevar fiskeressursene	23
13. På lag med naturen eller miljømord i framtida også?	24
14. Et økologisk og sterkt norsk landbruk	25
15. Dyrevern	26
16. For industri og et allsidig næringsliv	27
17. Stopp avfolkingen – for et livskraftig distrikts-Norge	28
18. Offentlig sjukehusstilbud til hele folket	29
19. Psykisk helse	31
20. Samferdsel	32
21. Arbeid til alle, forsvar de faglige rettighetene	34
22. Inkluderende arbeidsliv, inkluderende samfunn	37
23. En pensjonsreform for folk flest!	38
24. Mot all rasisme – for et flerkulturelt samfunn	38
25. Internasjonal solidaritet og frigjøring	40
26. Ikke en krone, ikke en kvinne, ikke en mann til angrepskrig	42
27. Samiske rettigheter	43
28. Gode oppvekstvilkår – et offentlig ansvar	45
29. Gratis, mangfoldig og offentlig skole for alle	47
30. Høyere utdanning	49
31. Informasjonsteknologi	50
32. Kultur, kulturarv og media	52
33. Prioriter bredde framfor elite i idretten	54
34. En sosial boligpolitikk for alle	54
35. En politikk for funksjonshemmede	56
36. Homofile, lesbiske og bifile	57
37. Redusert kriminalitet	57
38. Alkohol- og narkotikabruk svekker samholdet og solidaritet	59

1. Rødts økonomiske politikk

Målet med Rødts økonomiske politikk er å bryte ned klasseskillene, skape sosial likhet og bidra til miljørettet ressursforvaltning. Målet er å bryte ned den dype økonomiske forskjellen mellom landene i nord og sør. Når kapitalismes mål er størst mulig profitt, og produksjonen blir bestemt etter inntjening blir det sløst med naturressurser og menneskelig arbeidskraft. Produktet er kun et middel for å oppnå profitt. Jaget etter profitt skaper også krig. Det siste tiåret har vi gjentatte ganger sett at USA er villig til å gå i krig for å sikre olje- og gassressurser. Vi må vekk fra et system som fører til unyttige og spekulative investeringer. Det nødvendige alternativet til kapitalismen er et sosialistisk samfunn der folk selv aktivt styrer økonomien i samfunnet. På den måten kan en sikre at produksjonen av varer og tjenester rettes inn mot det folk trenger og det miljøet tåler.

Den sterke norske økonomien er skapt av arbeidsfolk, utnyttelse av naturressursene og en hundreår lang utbytting av den 3. verden. De norske transnasjonale selskapene går med store overskudd som i økende grad investeres utenlands og styrker norsk imperialisme. Også den norske staten går med store overskudd og oljefondet vokser. Næringslivs- og samfunnstoppene har sikret seg et luksusliv på bekostning av folk flest. Samtidig ser vi at flere folk blir fattige. Dette er ikke et særnorsk fenomen, men et resultat av en internasjonal markedsliberalisme som vil legge alle sider av samfunnet åpent for profittjakt. Den sterke globaliseringen av økonomien krever størst mulig markedsadgang og frihet i forhold til landene i den 3. verden. I tillegg ser vi et stadig økende press for privatisering og nedbygging av offentlig sektor over hele verden.

WTO – Internasjonale handelsorganisasjoner

World Trade Organisation (Verdens Handelsorganisasjon) er i dag det viktigste organet for de store transnasjonale selskapene. Rødt var det eneste partiet som stemte mot WTO da Stortinget vedtok norsk tilslutning 30. november 1994. Gjennom denne organisasjonen, blant annet gjennom GATS-forhandlingene, øves det særlig press på landene i sør for å oppgi sin nasjonale kontroll over næringsliv og naturressurser. De transnasjonale selskapene krever at landene må åpne opp for stadig nye markeder.

Rødt tar aktivt del i kampen mot markedsliberalismen både internasjonalt og nasjonalt gjennom deltakelse i organisasjoner som Nettverk Mot Markedsmakt, For Velferdsstaten og Nei til EU. Rødt støtter aksjoner som retter seg mot WTO, IMF (Det internasjonale Pengefondet) og Verdensbanken.

Offentlig styring og kontroll av økonomien

Rødt går inn for at staten skal føre en aktiv økonomisk politikk for å motvirke lavkonjunkturer og for å hindre at arbeidsløsheten vokser. Rødt vil kjempe for å opprettholde viktige velferdsordninger som folkestrykda og en god offentlig helse- og sosialsektor. Rødt vil gjeninnføre sterk offentlig kontroll med kreditt- og rentepolitikken, valutarestriksjoner og styring av finansinstitusjonene. De siste årene har Norges Bank fått en stadig mer løsrevet stilling inspirert av EUs helt selvstendige sentralbank. Det å holde arbeidsfolks kjøpekraft i sjakk, er blitt viktigere enn hensynet til sysselsetting og næringsutvikling. Rødt mener at både Norges Bank og rentepolitikken skal styres av folkevalgte for å oppnå arbeid til alle og forhindre økte forskjeller mellom rike og fattige i Norge.

Skattlegg de rike

Rødt går inn for skattlegging av aksje-, finans- og valutatransaksjoner. Rødt støtter kravet om en såkalt Tobinavgift. Rødt vil samarbeide med og støtte Attac, Folkeaksjonen Velferd og andre aksjoner som slåss for å endre deler av den økonomiske politikken til fordel for folk flest. Rødt vil gjeninnføre tidligere konsesjonslovgivning som sikret norske bedrifter mot oppkjøp fra utlandet. Rødt ønsker å bevare arbeidsplasser i Norge.

Rødt arbeider for

- en sterk offentlig sektor som tar ansvar for og som kan sikre velferdsbehovene til barn, eldre, uføre, syke og funksjonshemmede på lik linje med arbeidsplores behov
- å stoppe markedsrettingen av offentlig sektor
- at offentlig forbruk skal prioriteres foran privat forbruk
- 6-timers normalarbeidsdag

- reell rett til lønnet arbeid for alle arbeidsføre
- at statlige boligbanklån med fast lav rente og nedbetaling over minst 40 år
- å si opp EØS-avtalen og skjerme strategisk viktig produksjon som mat og energi
- full åpenhet rundt norske krav og standpunkter i de pågående GATS-forhandlingene

2. For full kvinnefrigjøring

I likestillingslandet Norge tjener kvinner mindre enn menn i alle bransjer. Arbeidslivet er ikke tilpasset kvinners liv. Nesten halvparten av alle kvinner jobber deltid. Dette gir igjen kvinner lavere trygde- og pensjonsytelser slik at kvinners gjennomsnittsinntekt ligger på 60 prosent av menns inntekt. Et tall som ikke har forandret seg stort de siste 10 åra. Kvinner har fortsatt hovedansvaret for arbeidet i hjemmet. Barnehageplasser er mangelvare, og de som fins er for dyre. Kvinner utsettes for menns vold. Prostitusjon gir menn adgang til å kjøpe seg adgang til kvinners kropp. Likevel er Norge et av de land hvor kvinner er relativt sett godt stilt. Det sier mye om kvinners generelle stilling i verden.

Rødts mål er full kvinnefrigjøring. Likestilling mellom kjønnene er ikke nok. Vi ønsker å sprengne rammene for de trange kjønnsrollene og fjerne alle former for kvinneundertrykking. Kapitalismen er avhengig av kvinners underordning i familien og arbeidslivet. For å oppnå full kvinnefrigjøring er det nødvendig med et totalt brudd med det kapitalistiske system. Det er mulig å oppnå viktige forbedringer innenfor dagens system. Rødt går inn for tiltak som kan styrke kvinners stilling økonomisk, juridisk og ideologisk og går mot alle endringer som kan undergrave de rettighetene kvinner har oppnådd.

For økonomisk sjølstendighet

Familien er i dag en økonomisk grunnenhet og en del av samfunnets økonomiske basis. Samfunnet legger mange føringer som gjør at kjernefamilien skal framstå som den naturlige samlivsform. I familien ligger ansvaret for barna, men også for syke og gamle. Først og fremst er dette kvinnens ansvar i familien. Kvinner blir derfor ofte sett på som om de skal være forsørget helt eller delvis av mennene i familien. Samfunnets kjernefamiliefokus usynliggjør og diskriminerer eneforsørgere, homofile og lesbiske familier og de som måtte ha valgt å bo alene eller i mer kollektive boformer. For å bryte med dette mønsteret må kvinnene få større økonomisk sjølstendighet, og samfunnet må ta langt større ansvar for barn, syke og gamle enn tilfellet er i dag.

Rødt arbeider for

- å styrke kvinner økonomiske sjølstendighet
- å styrke samfunnsmessig ansvar for barn, syke og gamle
- å legge til rette for kollektive boformer
- å styrke eneforsørgeres rettigheter
- å gå mot tvungen delt bosted og omsorg ved samlivsbrudd
- å heve overgangsstønad til eneforsørgere og utvide stønadsperioden
- å endre de urettferdige bidragsreglene som skaper fattige kvinner og barn

Kvinneres lønn og inntekt

Når kvinner blir sett på som forsørget og naturlige omsorgspersoner, får dette stor betydning for kvinners forhold i arbeidslivet. I praksis straffes kvinner økonomisk fordi de føder barn. Kvinner må ty til deltidjobber og ubekvem arbeidstid, eller de må rett og slett ta permisjon eller bli hjemme. Sjøl om vi har et lovverk som skal sikre at gravide ikke diskrimineres i arbeidslivet, er manglende tilrettelegging ganske vanlig. Vi kan i det hele tatt si at arbeidslivet ikke er tilrettelagt for kvinners behov.

Kvinnedominerte yrker lønnes dårligere enn mannsdominerte yrker både i offentlig og privat sektor. Sjøl innen samme yrkesgruppe tjener ofte menn mer enn kvinner. Sammenlignbare yrker med samme utdanningslengde har også ulik lønn avhengig av om yrket er kvinnedominert eller mannsdominert. Et kjent eksempel forskjellene mellom ingeniører og førskolelærere. Derfor kan vi si at kvinner får lønn etter kjønn; kvinnelønn. Norge har i dag et av Europas mest kjønnsdelte arbeidsmarked, og trygd og pensjon er avhengig av lønnsinntekt og tilknytning til yrkeslivet.

Rødt arbeider for

- 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon
- å heve kvinnelønna
- lik lønn for likeverdig arbeid på tvers av yrkesgrenser
- å styrke gravides situasjon i arbeidslivet
- 8. mars som offentlig fridag
- at trygde- og pensjonsregler ikke skal virke diskriminerende for kvinner

Utvidet fødselspermisjon

Rødt ønsker å utvide fødselspermisjonen til 52 uker med full lønn. Moren skal sikres 3 uker før fødsel og 6 uker etter fødsel av helsemessige årsaker. Den andre forelderen får rett til ytterligere 16 uker, fritak fra dette må begrunnes med søknad. Resten av permisjonen kan benyttes etter ønske fra mor, den andre forelderen eller annen omsorgsperson.

Rødt arbeider for

- å utvide fødselspermisjonen til 52 uker med full lønn samtidig som egenopptjeningsgrensen på 6G (G = Grunnbeløpet i Folketrygden) må fjernes

Omsorgsarbeid er fellesskapets ansvar

Samfunnets sterke fokus på kjernefamilien gjør at barn lett blir oppfattet som de biologiske foreldrenes eiendom. Dette igjen svekker det samfunnsmessige ansvaret for barna, og omsorgsbyrdene legges i stor grad over på kvinnene. Manglende og for dyre barnehageplasser, kontantstøtten og for høye priser på SFO er eksempler på dette. Rødt krever at samfunnet tar større ansvar for barn- og unges oppvekst. Samtidig er det nødvendig at menn tar sin del av arbeidet i hjemmet.

Rødt arbeider for

- gratis barnehage og SFO
- å fjerne kontantstøtta
- lovfestet rett til barnehage fra fødselen
- tidsavgrenset rett til farskapstest

Frihet til å velge

I over tjue år har kvinner selv kunnet bestemme om de vil fullføre en påbegynt graviditet eller ikke. Abortloven har stor oppslutning, men allikevel er den utsatt for stadige angrep. Kvinner blir forsøkt påført skyld og skam, helsepersonell kan reservere seg mot abortingrep og abortmotstanderne Amatheia (tidligere Alternativ til abort i Norge) er faste rådgivere på mange sjukehus. I tillegg må fortsatt kvinner som ønsker abort etter 12. uke møte foran en nemnd som skal avgjøre hvorvidt kvinnen får lov til å ta abort eller ikke. Retten til selvbestemt abort er sentral i kvinners rett til å bestemme over egen kropp og eget liv. Abort er ikke et problem, det er de uønskede svangerskapene som utgjør problemet.

Rødt arbeider for

- gratis og sikker prevensjon til alle; p-piller skal kunne skrives ut av helsesøster
- midler til forskning på trygg og sikker prevensjon
- offentlige midler til tiltak mot uønskede svangerskap, ikke abortforebyggende tiltak
- å fjerne den offentlige støtta til Amatheia
- at egenandelen på sterilisering fjernes
- økte midler til offentlige helsestasjoner for ungdom
- at kjemisk (medikamentell) abort skal bli tilgjengelig for alle kvinner
- rett til sjølbestemt abort mellom 12. og 18. svangerskapsuke og at nemndene skal bort

Slipp glede og kjærlighet løs!

Det er ikke mulig å gi et fullkomment svar på hva seksuell frigjøring er, fordi det er opp til hver enkelts ønske og begjær. Men vi mener at visse forutsetninger må være til stede. Seksuell frigjøring er frihet til seksuell utfoldelse uten skyld og skam, og uten frykt for vold og tvang. Gratis og lett tilgjengelig prevensjon og retten til selvbestemt abort er helt grunnleggende forutsetninger. Det gir mulighet til selv å kunne planlegge og bestemme om og når man eventuelt ønsker å få barn. Det har gitt oss mulighet til et seksualliv frigjort fra reproduksjon. Et aktivt seksualliv er ikke en menneskerett. Ingen skal kunne kreve at andre skal tilfredsstillere deres seksuelle lyster gjennom betaling eller belønning. Rødt vil være med på å fremme mellommenneskelige og samfunnsmessige forhold der seksualitet verken er tabubelagt, syndig eller kommersialisert, men anerkjent som en viktig del av tilværelsen.

Rødt arbeider for

- å sprengte de trange kjønnsrollene for kvinner og menn
- å bekjempe maktforholdet mellom kjønnene og andre maktstrukturer som muliggjør seksualisert undertrykking
- å knuse puritanismens makt, tabuer og moralisme i debatten om seksualitet
- å kjempe for kvinners rett til å sette egne grenser og utvikle trygghet til både å kunne si nei og ta initiativ til seksuell kontakt

Knus skjønnhetstyranniet!

Skjønnhetsidealer stjeler kvinners tid og tanker. Kvinner bruker mye tid og krefter på å leve opp til de rådende normer for hvordan de skal være. Jenter og kvinners komplekser er en gullgrube for kapitalistene. Rødt går imot propaganda som viser at bare kvinner som ligner reklamebilder er verdifulle, og avviser presset på kvinner om å forandre utseende for å tilfredsstillere kommersielle idealer. Mediene må ansvarliggjøres for den viktige rollen de spiller i opprettholdelsen av trange kjønnsroller og et umenneskelig kroppsideal.

Rødt vil at disse kravene integreres i medias «Vær varsom-plakat»:

- At media tar ansvar for kvinners selvbilde og helse, unngår å fremme skjønnhetsindustriens interesser, og ikke bidrar til å skape behov for skjønnhetsprodukter
- At media tar ansvar for samfunnets syn på seksualisert vold, og ikke omtaler overgrep som sex
- At media ikke reduserer kvinner til kropp, og ikke bruker avklede kropper som illustrasjoner
- At media tar ansvar for skjønnhetsidealene som presenteres; alle manipulerede bilder, også i annonser, må merkes

Rødt arbeider videre for

- å anmelde kvinnekriminerende reklame
- å foreslå at det settes i gang en handlingskampanje om ungdoms forhold til kjønn, kropp og seksualitet i skolen
- å kreve økt økonomisk støtte til forebyggende tiltak mot spiseforstyrrelser
- å kreve opprettelse av avdelinger med spesialkompetanse på behandling av spiseforstyrrelser i sjukehus over hele landet

Bekjemp vold mot kvinner

Vold mot kvinner er et stort samfunnsproblem. Kvinnehandling og voldtekt skjer i all hovedsak i hjemmet og av menn som kvinnen kjenner. Det er viktig å legge til rette for at kvinner trygt skal kunne bryte ut av et undertrykkende forhold. Erfaringer fra krisesentrene landet rundt viser at en mishandler blir aller farligst i det øyeblikket kvinnen velger å forlate ham. Politiet/hjelpeapparatet må ta dette på alvor, og sørge for tilstrekkelig beskyttelse for kvinner og barn. Fryk-

ten for å bli voldtatt legger sterke bånd på kvinners livsførsel og frihetsfølelse. Dagens mannsrolle er med på å opprettholde denne undertrykkningen. Menn må ta ansvar for menns vold. Derfor vil Rødt støtte krisesenterbevegelsen og organisasjoner som gir behandlingstilbud til menn som utøver vold i nære relasjoner, og arbeide for at hele samfunnet i størst mulig grad gir tilpasset hjelp til kvinner som rømmer fra æresdrap, tvangsekteskap og kjønnslemlesting.

Bare en liten del av vold- og voldtektssaker mot kvinner blir anmeldt. Blant de sakene som blir anmeldt er henleggelsesprosenten alt for høy. Politiet og rettsvesenet mangler kompetanse på og kunnskap om vold mot kvinner. Rettssikkerheten til kvinner og barn i volds- og overgrepssaker er for dårlig.

Rødt arbeider for

- at mishandlede og truede kvinner lettere skal få innvilget voldsalarm og/eller besøksforbud
- at brudd på besøksforbud får strafferettslige konsekvenser
- at politiet tar i bruk offentlig påtale i mishandlings- og voldtektssaker
- full statlig finansiering av krisesentrene, på krisesentrenes premisser
- statlig støtte til tiltak for å forhindre vold mot kvinner, som f. eks Alternativ til Vold
- at bekjempelse av vold mot kvinner og voldtekt skal inn i politiets opplæring
- at det opprettes regionale kompetansesentre på overgrepssaker etter modell av Økokrim
- at utlendingsloven må håndteres slik at kjønnsbasert forfølgelse gir rett til asyl

Rødt arbeider for

- tiltak for personer som er kjønnslemlestet eller blir utsatt for kjønnslemlesting i Norge. Tiltakene må omfatte tilbud om medisinsk, sosial og psykologisk oppfølging både til offer og familie
- styrking av kompetansen til ansatte i skole, helse og sosialsektoren slik at de kan tilby kvalifisert hjelp til personer som er utsatt for kjønnslemlesting

Kampen mot kjønnslemlesting

Kampen mot kjønnslemlesting er sentral i kampen for kvinners rett til egen seksualitet og kontroll over egen kropp. I dette arbeidet er Inter African Committee (IAC) en drivkraft, og Rødt støtter arbeidet i IAC og andre organisasjoner som jobber mot kjønnslemlesting. Rødt ønsker at fokus må være en varig holdningsendring, og at samarbeid med kvinner som har vært utsatt for kjønnslemlesting er sentralt for å oppnå dette. Rødt ønsker ikke tvangsundersøkelser av jenter, men økte midler til forebyggende arbeid.

Mot salg av kjønn og kropp

I en globalisert verden er handel med kvinner og barn en industri i vekst. Porno- og prostitusjon er nå blant verdens mest lønnsomme handelsvarer. Pornoindustrien utnytter millioner av kvinner og barn og sprer en ideologi som framstiller sex som en vare. Pornoen er avhengig av puritanismens seksualsyn, og spiller på dens tabuer. Rødt vil sette fokus på overgrepene de som avbildes utsettes for, i tillegg til hvilke konsekvenser dette også har for andre. Porno alminneliggjør, rettfærdiggjør og forherliger undertrykking og vold mot kvinner.

Straffelovens bestemmelse mot porno er et godt feministisk utgangspunkt. Problemet er at håndhevingen ikke står i forhold til innholdet i selve lovteksten. Vi ønsker derimot ikke en pornolov som rammer bestemte handlinger og seksuelle skildringer i seg sjøl, men som rettes mot kvinneundertrykkende framstillinger.

Rødt arbeider for

- at praktiseringen av pornolovgivningen forandres, slik at den ikke rammer bestemte handlinger i seg selv, men rettes mot kvinneundertrykkende framstillinger
- pornofrie soner, som pornofritt hotell-TV, pornofrie kiosker og butikker

Trafficking

I takt med at økonomien er blitt mer globalisert har også sexindustrien blitt mer og mer global. Nettverket som rekrutterer kvinner til sexslaveri frakter oftere kvinner rundt omkring i verden og over landegrensene. Kvinnene mangler ofte ID-papirer og er helt avhengige av sine overgripere. For Rødt er det grunnleggende at prostitusjon er vold mot kvinner. Globalt sett er det ingen tvil om at fattigdom er den største grunnen til at kvinner prostituerer seg. Men problemet ville ikke eksistert dersom ikke en del menn synes det er legitimt å benytte seg av andres nød. Dersom en skal hindre prostitusjon, må fokus rettes både mot fattigdomsbekjempelse og det må gjøres vanskeligere å kjøpe sex. Samtidig må kvinner og barn hjelpes ut av prostitusjon.

Kriminalisering av horekunden

Sverige har som det første land i verden kriminalisert horekunden, og har dermed plassert skyld og ansvar hos overgriperen. Den svenske Riksdagen slår fast at prostitusjon er vold mot kvinner. Rødt støtter et slikt forslag i Norge, og mener at kriminalisering av hore-

kunden setter riktig fokus på overgriper og ikke på offer. Vi vil arbeide mot alle forsøk på å anerkjenne prostitusjon som arbeid eller skille mellom frivillig og tvungen prostitusjon.

Rødt arbeider for

- at prostituerte får hjelp til å skape seg et nytt liv
- at det innføres etiske retningslinjer mot kjøp av prostituerte for offentlige og private ansatte på tjenestereiser både innenlands og utenlands
- at politiet skal gi ekstra beskyttelse og asyl til kvinner som velger å vitne i straffesaker mot bakmenn som er tiltalt for trafficking og hallikvirksomhet
- at kvinner og barn som er ofre for trafficking skal få oppholdstillatelse i Norge hvis de ikke ønsker eller kan reise tilbake til hjemlandet
- at Norge skal skape trygge migrasjonsmuligheter for kvinner og barn

3. Forsvarskamp for velferd og solidaritet

Den norske velferdsstaten er et resultat av arbeiderklassens kamp og sosialdemokratiets forsøk på å skape sosiale velferdsordninger innenfor rammen av en kapitalistisk økonomi. Viktige velferdsordninger er vedtatt med støtte også fra deler av næringslivet fordi dette samsvarer med deres interesser i den nasjonale kapitalismens periode. Den norske velferdsstaten kjennetegnes av en sterk offentlig sektor med ordninger som skal gjelde for alle. For kvinner har fellesløsninger innen omsorg for barn og syke ført til muligheter for utdanning og arbeid, som igjen har ført til at mannen er blitt mer delaktig i privat omsorg for egne barn.

Dårligere eller dyrere fellesløsninger vil tvinge den som er dårligst lønnet i familien til å slutte i jobb og overta omsorg for barn eller syke familiemedlemmer. Nedbygging av fellesskapsløsninger vil derfor særlig ramme kvinnene.

Privatisering og GATS

For at kapitalismen kan utvikle seg har den stadig behov for nye markeder. Selskaper, aksjeeiere og andre har et stadig behov for økt profitt. Offentlig sektor forvalter store verdier som kapitaleierne nå vil ha tak i. Derfor trues offentlig sektor stadig oftere av privatiseringsframstøt. GATS-avtalen (WTOs avtale om handel med tjenester) brukes som brekkstang for privatisering og markedsstyring av gjenværende offentlige tjenester.

Stadige effektiviseringskrav og den økonomiske utarminga av offentlig sektor de seinere år har gitt folk et dårligere tilbud. Utviklingen fører til at et økt antall private tjenesteleverandører retter seg mot et kjøpekraftig marked. Dette skaper samtidig et utarma offentlig tilbud for de som ikke har råd til private løsninger. Utviklingen er en bevisst strategi for å få folk til å distansere seg fra det offentlige tilbudet og bane vei for et privat tilbud med kvalitet etter betalingsevne. En utvikling som står i voldsom kontrast til folks rettmessige krav om høy kvalitet på

velferdsgodene og kravene om demokratisk styring av velferdstilbudenes omfang og fordeling. Forskjellene mellom folk blir større og klasseskillene øker.

Kamp for velferdsgoder og et sosialistisk samfunn

Skal vi hindre at velferdsstaten ødelegges, mener Rødt at det er nødvendig med mobilisering på grunnplanet. Dette må skje gjennom lokale initiativ og på tvers av tradisjonelle organisasjonsskinner. Lokalt samarbeid innenfor Folkeaksjonen Velferd er en del av dette. Kampen for velferdsgodene og en velferdsstat er viktig for bevissthet om fellesskap og solidarisk ansvar.

Det finnes alternativer til kapitalstyring av velferd. Folk må gis muligheten til å se for seg et sosialistisk samfunn med velferdsgoder som en selvfølgelig del av menneskenes omsorg for hverandre. Derfor støtter Rødt enkeltkrav som vil gi folk bedre velferdsgoder. Samtidig mener Rødt at den optimale velferdsstat bare kan få gode livsvilkår i et sosialistisk samfunn.

Rødt arbeider for

- en sterk eid og politisk styrt offentlig sektor
- offentlige eierskap og styring av kollektivtransporten, posttjenester, telenettet, kraft og vann. Tjenester som er privatisert skal tilbakesføres til offentlig eie og politisk kontroll.
- å overføre mer av den samfunnsnyttige tjenesteproduksjonen til offentlig sektor
- gratis tjenester innen helse, tannhelse, omsorg og utdanning
- statlig minstesats for sosialhjelp i tråd med anbefalingene fra SIFO
- å forsvare og styrke folketrygda

4. Avskaff fattigdommen

Et samfunn er aldri bedre enn hvordan det behandler de svakeste. Forskjellene mellom rik og fattig øker i Norge i dag, og stadig flere opplever på kroppen hvordan det er å være fattig. Rødt vil arbeide for å jevne ut forskjellene mellom fattig og rik i Norge.

Sosialhjelpssatsene skal opp på SIFO-nivå

I dag er sosialhjelpssatsene altfor lave og varierer i stor grad fra kommune til kommune. Særlig er variasjonen stor i forhold til barnetilleggene. Rødt vil foreslå en nasjonalstandard på sosialhjelpssatsene på nivå med SIFO (Statens institutt for forbruksforskning) sitt standardbudsjett for husholdningene. Finansieringen av sosialhjelpssatser på SIFO-nivå må skje ved øremerking av statlige midler.

Bedring av dagpengeordningen

Ordningen der det var mulig å få utbetalt dagpenger i tre år, må gjeninnføres, slik den var fram til 2003. Med dagens ordning er du bare sikret dagpenger i to år. Dette fører til at mange blir tvunget over på sosialhjelp og ut i unødig fattigdom.

Ferietillegget på dagpengene må gjeninnføres. Å reise på ferie er i dag et gode som ikke alle kan benytte seg av. Tall fra SSB viser at 25 prosent ikke hadde råd til å reise på ferie i sommeren 2005. Rødt mener alle skal ha rett til å kunne reise på ferie minst en gang i året, og komme seg vekk fra hjemmet sitt dersom en ønsker dette. Derfor vil Rødt gjeninnføre ferietillegg på dagpengene.

Barnetillegget i trygdeytelsene skal økes

Barnetillegget for mottakere av attføringspenger, rehabiliteringspenger og midlertidig uføretrygd skal opp på samme nivå og reguleres i samsvar med barnetillegget for varig uføretrygdede. I dag får ikke foreldre som går på attføring eller rehabiliteringspenger like mye i barnetillegg som varig uføretrygdede.

Overgangsstønaden til eneforsørgere må økes og stønadsperioden må forlenges fra 3 til 10 år

Fram til 1998 fikk en overgangsstønad i ti år. Rødt mener at et godt tiltak for at eneforsørgere skal komme seg ut av fattigdom, er muligheten til å ta høyere utdanning. Eneforsørgere er i dag en av de fattigste gruppene i Norge. Stønadsnivået må økes.

Gratis barnehager

Barnehagen er en del av utdanningssystemet, og en viktig faktor for at alle barn skal sikres likeverdige og gode oppvekstvilkår og en god barndom. Gratis, offentlige barnehager for alle barn er en viktig rettighet for å bekjempe et klassesdelt samfunn.

Gratis SFO

Prisen på SFO-plasser varierer enormt. Det skal ikke være bosted og størrelsen på foreldrenes lommebok som avgjør hvilke oppvekstvilkår barn får. Rødt foreslår at gratis SFO-plass innføres.

Offensiv sosial boligbygging der staten og kommunene skal bygge utleieboliger med lav husleie

Norge trenger en storstilt sosial boligbygging. I liberaliseringen av boligmarkedet har en tatt hensyn til kapitalen framfor menneskelige behov. Antall boligløse øker, og de fattige er henvist til et kynisk leiemarked.

Rødt arbeider for

- at Husbankens rente skal tilbake til 2 %
- at Husbankens lånerammer skal styrkes slik at Husbanken blir en bank for folk flest
- statlig finansiering av en storstilt kommunal boligbygging
- at offentlige boliger skal være vesentlig billigere enn «gjengs leie»

De samme rettigheter som gjelder for nordmenn skal gjelde for flyktninger, asylsøkere og innvandrere

Dagens regelverk for stønader og trygder ble til i en periode da det nærmest ikke fantes asylsøkere, flyktninger eller innvandrere i Norge. Den norske stat har ikke greid å forandre lover og regler slik at de tar hensyn til at Norge er en del av en globalisert verden. Rødt vil ha harmonisering av regelverk og lover for å fjerne alle diskriminerende regler mot asylsøkere, flyktninger og innvandrere.

Rødt arbeider for

- at asylsøkere må få økonomisk hjelp som minst tilsvarer statens veiledningssatser for sosialhjelp, uansett om asylsøkerne har fått avslag
- at asylsøkere skal ha arbeidstillatelse mens hele saksbehandlingen pågår
- at de samme trygderettigheter som gjelder for nordmenn skal gjelde for flyktninger og innvandrere
- at innvandrere må ha rett til vanlig alderspensjon på minstepensjonsnivå fra folketrygden selv om de ikke oppfyller kravene om botid

Fjerne egenandeler i helsesektoren og innføre gratis tannlege

For at alle skal ha mulighet til å benytte seg av velferdsgoder som lege, medisiner, hjemmehjelp og lignende må dette finansieres over skatteseddelen, ikke ved hjelp av egenandeler.

Rødt arbeider for

- at alle særskatter som er innført i form av egenandeler på funksjonshemming, uførhet og sykdom skal fjernes
- gratis tannhelsetjeneste

Tiltak for å redusere gebyrer og byråkrati

Det er dyrt å være fattig. Staten er selv en av de verste til å øke regningene med purre- og inkassogebyrer og går ofte aggressivt løs på fattiges lønnsinntekt, barnetrygd og kontantstøtte for å få dekket sine krav. Det er komplisert å være fattig. Du sendes fra kontor til kontor, og du må brette ut stadig flere sider av livet

ditt. Rødt ønsker en avbyråkratisering og menneskelig-
gjøring av det offentlige førstelinjetjeneste.

Rødt arbeider for

- regler som avskjærer det offentlige adgang til å øke sine krav mot enkeltpersoner med egne gebyrer og tilleggsbeløp
- lavere tak for gebyrer for privat innkreving
- plikt for offentlige kontorer til å informere den enkelte bruker om rettigheter og plikter som må antas å ha betydning for brukeren

5. Eldreomsorg

Eldreomsorg dreier seg om å gi gamle mennesker best mulige forutsetninger for å kunne leve et fullverdig liv. Det dreier seg om å gi nødvendig hjelp slik at fysisk og psykisk slitasje ikke hindrer dem i å utfolde seg som verdifulle, skapende mennesker. Eldre mennesker må sikres en materiell trygghet etter hvert som jobb og deler av ens vanlige sosiale miljø forsvinner. De gamle må få tilfredsstillende helsemessig behandling, rehabilitering og pleie for å redusere og helst bli kvitt sine helsemessige plager. Framfor alt dreier eldreomsorg seg om å sikre menneskelig kontakt og tilrettelegge for sosial utfoldelse i en livsfase, der mange etter hvert mister store deler av sitt vanlige sosiale nettverk. Eldre er en ressurs for samfunnet. De har kunnskaper og erfaringer som er verdifulle for vår historiske bevissthet.

Rødt arbeider for

- å bygge ut eldresenter, kultur- og undervisningstilbud for eldre og sosialt arbeid for eldre
- dagsentertilbud for aldersdemente i alle kommuner, slik at det legges til rette for at de som ønsker det kan bo lenger hjemme
- gratis tekniske og praktiske hjelpemidler til eldre, også gratis trygghetsalarm til de som trenger dette
- økt transportstøtte, flere gratis drosjeturer
- å forsvare folketrygda mot alle kuttforslagene i pensjonsreformen. Minstepensjonen må heves til 3G (G=Grunnbeløpet i Folketrygden), og pensjonene må hvert år justeres i takt med lønnsutviklingen. For innvandrere og flyktninger må det inngås pensjonsavtaler med opprinnelsesland.
- å utbygge systemet med reduserte priser for pensjonister på reise og kulturtilbud
- å støtte eldres interesseorganisasjoner med ressurser

Offentlig utbygd eldreomsorg

Rødt tar avstand fra det rådende politiske synet som framstiller eldre mennesker først og fremst som en utgiftspost. Rødt sier nei til all privatisering og egenandeler – bare offentlig eldreomsorg kan sikre eldres allsidige behov uavhengig av den enkeltes økonomi. Det er et mål å utvikle samfunnet slik at helsestan-

darden og levekårene bedres for alle. En konsekvens av dette er at folk lever lengre. For at dette skal bli et gode alle har glede av, må ressursbruken i samfunnet planlegges slik at eldre får et trygt og innholdsrikt liv. En godt utbygd offentlig eldreomsorg er en forutsetning for dette.

Rødt arbeider for

- å styrke den offentlige eldreomsorgen
- å sikre et differensiert pleie- og omsorgstilbud. Det er behov for både sykehjem, aldershjem og omsorgsboliger, samt å opprette særskilt innrettede tilbud til demente
- en kraftig utbygging av sykehjemskapasiteten. Omsorgsboliger er ikke noe alternativ for dem som trenger sykehjemsplass. Tallet på sykehjemsplasser må økes drastisk.
- at legedekningen, pleierdekningen, aktivtørdekningen, ergoterapeut og fysioterapeut tilbudet til den eldre del av befolkningen må sikres
- tilrettelegging for eldre med innvandrerbakgrunn både på institusjoner og i hjemmebasert omsorg
- at de eldre må sikres varm, nylaget næringsrik middag hver dag, og det må avsettes tid til at den enkelte kan innta måltidene sine på en tilfredsstillende måte; nei til fabrikkmat i eldreomsorgen.
- at eldre hjemmeboende må tilbys å leie tilpassede omsorgsboliger. Husbanken må ha egne midler for å sikre bygging av omsorgsboliger og refinansiering av markedsfinansierte omsorgsboliger.
- at Stortingets løfte om å finansiere en 3/4-del av nye sykehjem og omsorgsboliger over statsbudsjettet må innfris
- at kommunene må tilføres kraftig økte statlige tilskudd for å dekke driften av eldreomsorgen
- lovfestet rett til sykehjemsplass

Helsetjenester

Det er en sentral oppgave for kommunen å sørge for at alle innbyggere får de helsetjenester og omsorgstjenester de har behov for. Egen eller familiens økonomi skal ikke avgjøre om funksjonshemmede, syke og gamle får den hjelp de har krav på. Den kommunale hjemmetjenesten skal styres ut fra hva folk har behov for. Dette gjelder hjemmetjenester, legetjenester, plass på sykehjem og tilbud om rehabilitering.

Rødt arbeider for

- styrking av den kommunale ikke-kommersielle hjemmetjenesten. Hjelpen til eldre i hjemmet må stå i forhold til Eldres allsidige behov; stans stoppeklokke-omsorgen og samlebåndstenkningen.
- å avvise stykkprisfinansiering i helsesektoren. Stykkprisfinansiering fører til at Eldres behov nedprioriteres.
- at det legges planer for sterk ressursøking til den offentlige helsesektoren på grunn av økningen i forventet antall eldre pleietrengende fra omlag år 2020.

Kvinner

Eldreomsorgen er av stor betydning for kvinnene i Norge. Av de 605 000 som er 67 år og eldre, er nesten 60 prosent kvinner. Andelen stiger til 75 prosent hos dem som er 90 år og eldre. De aller fleste som jobber innenfor eldreomsorgen er lavtlønte kvinner. Bare innen hjemmebaserte tjenester jobber ca. 90 000 ansatte.

Av landets 250 000 minstepensjonister er 89 prosent kvinner.

Rødt arbeider for

- at de ansatte i eldreomsorgen må gis tid til å ivareta behovet for menneskelig kontakt og utfoldelse
- å sikre behovet for fagfolk. I framtidens eldreomsorg må lønns- og arbeidsforholdene forbedres drastisk.
- at arbeidslivet må ta hensyn til at yteevne reduseres med alderen. Folk skal ha rett til redusert arbeidstid når kreftene blir mindre. AFP-ordningen må utbygges til å omfatte alle arbeidstakere.

6. Stans utarmingene av kommunene

De fleste velferdstjenestene er i dag kommunenes ansvar. Stortinget og skiftende regjeringer har gjennom mange år gitt kommune og fylke nye oppgaver og økt gapet mellom inntekter og oppgaver. Ordninga med delfinansiering av utbyggingsprosjekter som omsorgsboliger, sykehjems plasser og barnehager fører til store gjeldsbelastninger for kommunene og fylkene. Nye reformer må i framtida fullfinansieres. I tråd med den markedsliberalistiske offensiven og kapitalismens behov har mange fylker og kommuner svart på dette med salg av kraftselskap og kraftretigheter, omfattende privatisering og nedlegging av skoler, barnehager og sykehjem.

Kommunene må få en større del av kaka

Kommunene og fylkene må få en større del av verdiskapinga i samfunnet til offentlig velferd. De aller fleste lokalpolitikere har partifeller på Stortinget som hvert år stemmer for nye forslag som innebærer utarming av kommunene. I lokaldemokratiet har det hittil, med viktige enkeltstående unntak, bare vært Rødt som har gått inn for at kommune og fylke skal trosse statlige vedtak og for eksempel stanse innbetalinger av skatt til staten. Rødt mener det er nødvendig å bygge opp et bredt grunnplanssamarbeid mot utarming av folks velferdstilbud i kommunene. Dette samarbeidet må omfatte flest mulig av fagforeningene, andre foreninger og lag i kommunen og de som bruker kommunens tjenester. Rødt arbeider for at flere kommuner og fylker skal slutte seg til Folkeaksjonen Velferd.

Rødt arbeider for

- at statlige overføringer skal økes slik at de dekker kommunenes og fylkenes kostnader til lovpålagte oppgaver
- at staten skal slette gjelden til kommunene og fylkene
- en kraftig økning av kommunenes og fylkenes andel av skatteinntektene
- at kommunene vedtar budsjett basert på befolkningens behov for tjenesteyting.

Kravet til budsjettbalanse kan ikke overordnes behovet for gode velferdsordninger.

- å stanse privatiseringen og markedsrettinga av kommunal forvaltning
- innbyrdes samarbeid mellom kommunene for å hindre at statens spare- og privatiseringspolitikk blir gjennomført
- at kommunene slutter seg til Folkeaksjonen Velferd
- tilbakeføring av kommunal virksomhet som er privatisert

Folkestyre

Rødts folkevalgte er lojale mot befolkningen og bruker ikke sine folkevalgte verv til å gjennomføre statsdikterte spare- og privatiseringstiltak. De lokalpolitikere som er lydige mot staten, blir nødt til å opptre illojalt mot befolkningen i sin egen kommune eller fylke.

Rødt arbeider for

- folkelig (demokratisk) styring av de viktigste naturressursene: olje, gass, vannkraft, fisk, dyrkbar mark, skog, malm med mer
- ei demokratisk modernisering av kommunal virksomhet bygd på brukernes behov og de ansattes erfaringer
- åpne budsjetthøringer i kommunene
- at politikerlønninger fastsettes ut fra gjennomsnittslønn i kommunen
- færre heltidspolitikere med lavere lønn. Politikere skal ha mulighet til å sette seg inn i sakene og godtgjøres derfor etter prinsippet om tappt arbeidsfortjeneste.
- å utvide antall stortingsrepresentanter og fjerne alle sperregrensene ved valg
- å kvotere inn kvinner i alle utvalg i folkevalgte organ
- å tilrettelegge så innvandrerne får en representasjon som tilsvarer deres andel av befolkningen
- stemmerett for innvandrere ved stortingsvalg etter samme regler som gjelder ved kommune- og fylkestingsvalget

7. For folkevalgt styring og lokaldemokrati

For å få et levende lokaldemokrati trengs lokal handlingsfrihet fra statlig styring og kontroll. Det er nødvendig med statlig fullfinansiering av oppgaver som legges til kommunene.

Oppgaver og ansvar bør desentraliseres, slik at de løses nærmest mulig brukerne av velferdstjenestene. Oppgaver som krever stor grad av samordning mellom flere kommuner bør løses gjennom interkommunalt samarbeid uten at dette må gå på bekostning av folkevalgt styring. Statlige oppgaver som i dag ligger hos fylkesmannen bør vurderes overflyttet til fylkeskommunen eller til kommunen, med unntak av oppgaver som handler om tilsyn og kontroll.

Rødt arbeider for

- at staten skal dekke kostnadene for lovpålagte oppgaver gitt til kommunene fullt ut
- at staten skal slette gjelda kommunene og fylkeskommunene har opparbeida seg gjennom flere år med sulteforing og stadig flere tildelte oppgaver fra staten
- større grad av lokal skattelegging og større grad av frie inntekter som kan gi rom for lokale prioriteringer og reduserer avhengigheten og klientforholdet fra lokale myndigheter til sentralmakta

Fylkeskommunen

Fylkeskommunen bør styrkes til å bli en reell regional utviklingsaktør. Framtida for fylkeskommunen avgjøres nå. Rødt ønsker en direkte valgt fylkeskommune og som har flere og tydeligere oppgaver, for å unngå den sniknedleggelsen av fylkeskommunen som skjer i dag. Det er behov for tre styringsnivåer. En utvikling mot en tonivåmodell med kommuner kombinert med statlige regioner vil etter Rødts syn svekke demokratiet og folkevalgt styring. Målet bør være lokale løsninger tilpasset lokale behov. Dette innebærer et reelt rom for lokale variasjoner, med fokus på et likeverdig tjenestetilbud over hele landet.

Rødt arbeider for

- desentraliserte oppgaver og overføring av ansvar fra stat til kommune/fylkeskommune
- å stoppe nedbygging av fylkeskommunen
- å gå mot tvangssammenslåing av kommuner og fylker
- bindende folkeavstemninger i viktige lokalpolitiske saker
- at tallet på representanter i kommunestyre og fylkesting ikke skal reduseres

Kommunale selskaper

Rødt vil utvikle kommunale foretak (KF) og aksjeselskap. Det er innbyggernes behov som skal ligge til grunn for driften av all kommunalt eid virksomhet. Dermed må beslutningene løftes ut av lukkede styrerom og inn i kommunestyrene og fylkesting.

Rødt arbeider for

- at ordninger som innfører marked internt i kommunene må utvikles (bestiller-leverandør-modell, intern husleie osv.)
- at offentlige selskaper skal drives til det beste for folk flest, og ikke etter aksjeloven

8. Demokrati og kampen for demokratiske rettigheter

Rødt ser på kampen for demokratiske rettigheter som svært viktig i et samfunn. Rødt støtter organisasjoner som kjemper for demokrati og mot byråkratisering, for eksempel fagbevegelsen, kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen og andre interesseorganisasjoner.

I den norske lovgivningen er det nedfelt en rekke regler som uttrykker rett til å motvirke maktforholdene. Det omfatter tale-, trykke- og organisasjonsfrihet, og stemmerett ved hemmelige valg der en kan velge mellom flere partier. Også prinsippene i offentlighetsloven, forvaltningsloven, streikeretten og rettssikkerheten er grunnleggende demokratiske rettigheter. Dette er lover og forskrifter som må forsvares.

Det sterkeste angrepet på folks demokratiske rettigheter i Norge er forsøket på å få Norge inn i EU. Et annet angrep er nye og vagt formulerte terror-lover, som åpner for økt overvåkning og forfølgning av folk.

Rødt arbeider for

- at lovgivninga for arbeidsmiljø og streikerett ikke skal uthules
- at alle ansatte har full yringsfrihet om sitt arbeidsforhold og innsynsrett i alle forhold som angår arbeidsplassen bortsett fra slikt som kommer inn under vanlig taushetsplikt
- en lov om arbeiderkontroll i både offentlige og private bedrifter. De tillitsvalgte skal ha rett til å undersøke alt som gjelder økonomi og regnskap hos arbeidsgiveren. For arbeidsgiveren skal det være straff for å mobbe eller trakassere de som gjør bruk av denne retten.

Privatisering

Omdanning av offentlig virksomhet til foretak og aksjeselskap samt privatisering og salg av offentlig eiendom og ressurser, er innskrenking av demokratiet. Beslutninger overføres fra politiske organer til lukkede styrerom. Rødt mener at den omfattende liberalisering og privatisering av statlige selskap og kommunale tjenester er et grunnleggende demokratisk problem. Privatisering innebærer at kontrollen forsvinner fra de folkevalgte organer.

Korrupsjon

Korrupsjon i forvaltningen har i dag i hovedsak karakter ved at høytlønnede byråkrater og topp-politikere utvikler et tett samarbeid med lobbyister, utrednings- og konsulentfirma som kjøper seg fordelaktige vedtak og medvirkning til vedtak.

Rødt arbeider for

- fullt innsyn i politiets og forsvarrets politiske overvåking etter 1945 og avskaffelse av dagens overvåkingspoliti. De ansvarlige for overvåkingen må stilles til ansvar. Berørte personer må bes om unnskyldning.
- at det vedtas en permanent innsynslov
- åpne møter i alle offentlige styringsorgan, bare unntak for personalsaker og sosiale utvalg når de behandler klientsaker
- full offentlighet om alle styreverv, aksjeposter, økonomiske godtgjørelser og organisasjonsverv for alle politikere i kommunestyre, fylkesting, Storting og regjering.

Monopolisering av media

Media og kulturelle institusjoner kjøpes opp gjennom omdanning til aksjeselskap, ved reklamefinansiering og sponing. Størst fare for yringsfriheten og yringsmulighetene er monopoliseringen av eierskapet i massemedia, og angrepet på produksjonsstøtte til aviser, men også kravet til lønnsomhet og forretningsdrift av kulturelle institusjoner er en overhengende fare.

Rødt arbeider for

- økt pressestøtte som sikrer mangfoldet i pressa
- offentlig støtte til nærradiostasjoner
- at alle landsomfattende partier som stiller lister i Stortings-, kommune- og fylkestingsvalg må ha samme taletid i NRKs valgprogrammer.

Statlig rasisme og politimakt

Innvandrings- og asylpolitikken norske myndigheter fører, er en sterk innskrenking av de demokratiske rettighetene. Politiets aksjoner mot innvandrere for å kontrollere om de har oppholds- og arbeidstillatelse er, i tillegg til å være grove rasistiske overgrep, også en trussel mot de demokratiske rettighetene i hele samfunnet. Politiets brutale aksjoner mot demonstranter og høye bøter for ulovlige demonstrasjoner er angrep på ytringsfriheten, og vil få alvorlige følger om de får fortsette.

Rødt arbeider for

- en utvidet rett til demonstrasjoner. Ingen avgrensinger av hvor mange demonstranter som er tillatt. Bøteterroren mot demonstranter må stoppes.

Religions- og livssynsfrihet

Norge er i dag et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn. Rødt er for full religions- og livssynsfrihet. Dette står i motsetning til å ha en offentlig statsreligion. Rødt går derfor inn for skille mellom stat og kirke. Staten skal være religiøst og livssynsmessig beskyttende. Det er ikke et spesielt statlig ansvar at tros- og livssynssamfunn skal ha et økonomisk grunnlag for sin virksomhet. De må behandles på lik linje med andre frivillige organisasjoner som søker støtte til sin virksomhet. Rødt anerkjenner ethvert tros- og livssynssamfunns rett til å etablere seg, men kan ikke akseptere aktiviteter som bryter med norsk lov, slik som for eksempel likestillingsloven.

KRL-faget

Rødt er imot KRL-faget i grunnskolen. Elevene i grunnskolen må få en nøytral opplæring om forskjellige ideologier og religioner. Innen et slikt fag er etablert, må det innføres full fritaksrett. Rødt vil fjerne den kristne formålsparagrafen i skolen.

Likebehandling

Det må bli reell likestilling når det gjelder tilgang til religiøs og livssynsmessig omsorg ved store ulykker, på sykehus, i fengsel og i forsvaret. Kommunene må disponere lokaler der det er mulig å tilrettelegge for seremonier tilpasset de ulike tros- og livssynssamfunns behov. Rødt mener at Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, som representerer de fleste tros- og livssynssamfunn i Norge, er en viktig samarbeidspartner ikke bare for Kirke- og Undervisningsdepartementet, men også for Utenriksdepartementet i religiøse spørsmål.

Rødt arbeider for

- å fjerne den kristne formålsparagrafen i skolen og å erstatte KRL-faget i skolen
- å skille stat og kirke
- å avskaffe kongedømmet

9. Forsvar sjølråderetten

– nei til EU, ut av EØS

De siste tiårene har det vokst frem regionale frihandelsområder i alle deler av verden som ledd i den kapitalistiske globaliseringen. Utviklingen blir støttet opp av et overnasjonalt nettverk og mektige internasjonale institusjoner, som Verdens Handelsorganisasjon (WTO), Verdensbanken og Det internasjonale Pengefondet (IMF). I praksis er det et regelverk basert på nyliberalisme, dvs. frie kapital- og varebevegelser og minst mulig folkevalgt styring. I Europa er det den Europeiske Unionen (EU) som er det viktigste uttrykket for dette.

Rødt arbeider for

- at Norge ikke blir medlem av EU

EØS-avtalen

EU arbeider for å skape et grenseløst marked og å gjennomføre regionalt det de andre institusjonene gjør globalt. EUs utvidelse til Øst-Europa er viktig for å nå dette målet. EØS-avtalen ble vedtatt av Stortinget i mai 1993 uten at avtalen ble lagt fram i stortingsvalg. EØS-avtalen er en avtale med en dynamikk som innfører stadig mer av EUs lovgivning i Norge og bryter ned folks rettigheter på alle nivå i forfatningen. Som følge av EØS-avtalen er også Norge tvunget til å innføre alle EU-lover om EUs indre marked. Den norske regjeringen støtter aktivt opp om nyliberalisme og kapitalistisk globalisering, ikke minst gjennom sin støtte til det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområdet (EØS). Regjeringen støtter også den samme politikken gjennom WTO akkurat som alle de andre kapitalistiske landene i Europa. Den norske storkoalisjonen, Arbeiderpartiet og Høyre støtter interessene til de største kapitalgruppene. Utmelding av EØS er en forutsetning for nasjonal sjølråderett.

Rødt arbeider for

- å få sagt opp EØS-avtalen og Schengenavtalen

Sjølråderetten

I tillegg til å være et frihandelsområde tar EU stadig mer form av en superstat med egen domstol, regjering og militærvesen til å håndheve sine økonomiske og politiske interesser i skarp konkurranse med alle andre økonomiske stormakter, ikke minst USA og Japan. Dette står fram som en trussel mot sjølråderetten til alle EUs medlemsland som er mindre enn de tre store: Tyskland, Frankrike og Storbritannia. Privatisering og angrep på faglige rettigheter gjennomføres med bakgrunn i EU-vedtak. Muligheten til å slå tilbake disse angrepene gjennom å legge press på nasjonale politikere blir mindre og mindre. Rødt vil samarbeide med alle som vil gjenerobre og forsvare den norske sjølråderetten.

Rødt arbeider for

- å hindre norsk tilknytning til euroen

Schengen

Gjennom Schengen og andre tilslutningsavtaler er Norge underlagt store deler av EUs felles justispolitikk. I Schengen finnes ingen vetorett, her må Norge godta alt EU bestemmer, ellers blir avtalen oppsagt. Dette har ført til en skremmende taushet om Schengen både på Stortinget og i den offentlige debatten. Schengens personregistre tjener både til å overvåke og kontrollere politisk opposisjon innad og til å stenge flyktninger ute. SIS-registret inneholder millioner av personopplysninger. Det overveldende flertallet av dem som er registrert er det EU kaller uønskede utlendinger, og ikke kriminelle, slik Schengen-tilhengerne vil ha det til. Schengenregistre brukes blant annet til å kontrollere politiske aktivister som krysser grenser til EU og Schengenland. Rødt vil bidra til å sette søkelys på de demokrati- og rettsikkerhetsproblemene Schengen innebærer og vil jobbe for å si opp Schengenavtalen.

Europol

Norge tilsluttes stadig nye deler av justispolitikken til EU, uten debatt. I 2001 gikk stortinget enstemmig inn for norsk tilslutning til EU-politiet Europol. Gjennom tilslutning til Dublin-konvensjonen legger også EU sterke føringer på den norske asylpolitikken. Prinsippet her er at avslag i ett land betyr at asylsøknaden ikke skal vurderes i andre land.

De nye bevegelsene

Rødt ser også på kampen mot EU som en del av kampen mot den internasjonale kapitalismen, inkludert kapitalismen i Norge. Ved inngangen til det 21. århundre har det vokst frem en global og grenseoverskridende bevegelse mot nyliberalismen. Rødt ser det som en viktig oppgave å knytte denne bevegelsen opp til kampen mot EU og EØS-avtalen for å få nye grupper med i Nei-fronten. Samtidig vil vi kombinere aktivt arbeid i Nei til EU med kritikk av kapitalisme og imperialism.

Nei til EU

Foran en ny EU-kamp er det viktig å styrke Nei til EU. Samtidig vil vi delta i organisasjoner som reiser motstand mot nyliberalismen mer generelt, og knytte dette arbeidet opp til kampen mot EU. Medlemskap i EU er i strid med grunnloven med mindre 3/4 av stortinget går inn for dette. Stortinget har to ganger vedtatt at det i tillegg må være flertall i folket ved folkeavstemning. I tråd med dette vil Rødt på Stortinget

stemme nei til medlemskap uavhengig av resultatet ved folkeavstemning.

EU's grunnlov

EU har vedtatt ny grunnlov som nå skal ratifiseres i EU's medlemsland. EU-grunnloven er det avgjørende skritt for å skape en superstat. Markedsliberalismen grunnlovsfestes og gir Brussel enda større makt på bekostning av nasjonalstaten. Rødt krever norsk oversettelse av grunnloven. Når Arbeiderpartiet og Høyre vil ha oss inn i EU så er det et minstekrav at folket sjøl kan lese hvilket EU vi da skal inn i.

Rødt arbeider for

- å hindre norsk tilknytning til den europeiske sikkerhets- og forsvarspolitikken gjennom ESDP (European Security and Defence Policy)
- å støtte organisasjonen Nei til EU
- å bygge allianser med andre nei-organisasjoner i Norge
- å delta i TEAM-samarbeidet (the alliance of EU-critical movements)
- å utvikle faglige og andre kontakter med EU-motstandere i EU og i de nye søkerlandene
- å ta opp EU og EØS i valgkampen
- at EU's grunnlovskast blir oversatt til norsk

10. Kapitalister skal også betale skatt

Dagens byråkratiske og innfløkte skattesystem er skreddersydd for det rikeste mindretallet. For å sikre at de slipper billig unna, er det innført ordninger som er ekstremt kompliserte og kostbare å administrere, og som åpner utallige smutthull. Et nytt eksempel på dette er de nye skattereglene for aksjonærer og aksjeselskaper, som bl.a. omfatter ordningen der alle aksjeselskaper er fritatt for skatt på aksjeinntekter.

Formueskatten er lagt opp slik at lønnstakere og pensjonister med noen sparekroner i banken blir kontrollert til siste krone, mens de med høye formuer og gode skatterådgivere i praksis kan betrakte den som en frivillig skatt.

Direkte skatt på inntekt og formue

Rødt vil i stedet ha et enkelt og progressivt skattesystem, med hovedvekt på direkte skatt på inntekt og formue. Inntektsskatten bør senkes for lave inntekter, samtidig som svært høye inntekter bør betale høyere skatt enn i dag. Aksjeutbytte må beskattes fullt ut. Kapitalistenes ulike inntekter fra det arbeidet andre har utført, kalles kapitalinntekt. Rødt mener at slike inntekter bør skattlegges hardere enn inntekt fra eget arbeid. Skattesystemet må utformes slik at det ikke lenger lønner seg å drive med finans- og eiendoms-

spekulasjon fremfor å investere i nyttig produksjon og tjenesteyting.

Rødt arbeider for

- en skattelette for lave inntekter og pensjoner
- at toppskatten, trinn 2, økes til 25 % med innslagspunkt 600 000
- å fjerne all særskatt på funksjonshemming, uførhet og sykdom
- at særfradragene for alders- og uførepensjoner må gi fradrag i skatt av personinntekt hvis skatt av alminnelig inntekt blir null selv uten særfradrag

Skattelegging av kapitalinntekter

Som et første steg vil Rødt endre skattelovgivning slik at aksjeutbytte og andre former for kapitalinntekt må skattlegges etter samme regler som gjelder for lønnsinntekt fra eget arbeid. Det betyr at alle former for skattefrie «skjermingsfradrag» på kapitalinntekt fjernes fra skattelovgivningen, og at det blir progressiv beskatning også av kapitalinntekt. Det er velkjent at Ap og Høyre bokstavelig talt har konkurrert om å skreddersy de beste oppleggene for at norske skipsredere skal slippe å betale skatt. Men egentlig er dette bare toppen av isfjellet. Skattereglene i Norge er særlig innrettet på å favorisere de passivt snyltende kapitalistene.

Rødt arbeider for

- at aksjeutbytte og annen kapitalinntekt skal skattlegges hardere enn lønnsinntekt fra eget arbeid
- å beskatte aksje-, finans- og valutatransaksjoner, såkalt Tobinavgift
- å fjerne eiendomsskatt på boliger med vanlig standard, og beholde eller innføre eiendomsskatt på luksusboliger og næringsbygg
- at selskapskatten igjen skal betales til kommunen der bedriften har sin hovedaktivitet

Egenandeler, moms og avgifter

Rødt ser på egenandelene på hjemmetjenester og legehjelp som særskatt på sykdom, alderdom og funksjonshemming. Rødt vil fjerne alle slike særskatter. Rødt vil avskaffe merverdiavgiften på tjenester og vanlige husholdningsvarer. I stedet bør det innføres miljøavgifter der disse kan føre til lokale og globale miljøforbedringer. Rødt er for avgifter på reklame. Avgifter kan også vurderes brukt for å fremme miljø og helsepolitikk.

De etatene som krever inn skatt må styrkes og innsatsen deres må rettes mot de rikenes skattesnyteri.

Rødt arbeider for

- å fjerne merverdiavgiften på tjenester og vanlige husholdningsvarer
- ingen begrensning i fradragrett for fagforeningskontingent
- å skattelegge miljøfiendtlig forbruk, ikke skatt på forbruk i seg selv

11. Oljen, gassen og vannkraften tilhører alle

Vannkraft har vært helt sentral i oppbyggingen av norsk industri og økonomi. Olje- og gassforekomsten i Nordsjøen gjorde oss i stand til å videreutvikle økonomien når resten av Europa møtte kriser på syttitallet. Naturressursene er menneskehetens felleseie. Naturressursene som tilfeldigvis befinner seg i vårt land er det vårt felles ansvar å forvalte til alles felles beste i samsvar med føre-var-prinsippet, bærekraftighet og næringsutvikling. Vi mener Norge har særskilt ansvar for å sikre den samiske nasjonens rett til innflytelse på forvaltningen av disse naturressursene. Samtidig som vannkraften historisk har gitt arbeidsplasser og velstand i Norge, har utnyttningen av den blitt stadig tettere knyttet til verdens og Norges voksende miljøproblemer. Kampen om Mardøla og ikke minst Altautbyggingen markerte slutten på den «uprobematiske vannkraftutbyggingen». Oljeutvinning er et forurensingsproblem både i forhold til ukontrollerte utslipp og klimaforandringer ved forbrenning av fossil energi. Utslipp til luft og vann har bidratt til å sette energiproduksjon og den kraftkrevende industrien i vanry de siste tiåra.

Rødt arbeider for

- nasjonal kontroll av olje, gass og energiressursene
- tilbakekjøp av solgte kraftverk og energiselskaper
- tilbakeføring av Statoil til et statlig og politisk styrt selskap
- at inntil EØS-avtalen er sagt opp, må Norge kreve unntak for hele energisektoren
- avvisning av EUs gassdirektiv og andre forslag som truer den nasjonale og politiske kontrollen med olje- og gassressursene
- at Norge må redusere olje- og gassproduksjonen
- langsiktig plan for utvinning av olje og gass i Nordsjøen som reduserer utvinningstempoet og sikrer stabile leveranser for fastlandsindustrien.
- at deler av inntekten fra oljeindustrien brukes til å utvikle alternative energikilder som vind og hydroenergi

- at det utarbeides en nasjonal plan for energiproduksjon etter oljen
- en miljømessig forsvarlig forvaltning av Lofoten og Barentshavet. Rødt går mot all olje- og gassutvinning i disse sårbare områdene, og krever omgjøring av Forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet.
- investering i olje, gass og energiraffinering i Norge, staten må bruke alle tilgjengelige virkemidler til å skape en levedyktig og miljøvennlig energiindustri i Norge
- tilpasning til energiforbruk uavhengig av fossilt brensel som olje og gass
- å opprette Petroleumsfrie områder som forvaltningsmessig verktøy i nordområdene

Vannkraften

På 1990-tallet vedtok Stortinget å overlate styringen av norsk energipolitikk til markedet. Vannkraften selges nå på europeiske kraftbørser, Statoil har blitt aksjeselskap og konsesjonslovene og nasjonal kontroll med energiressursene er til dels avviklet eller under kraftig press. Vi er i ferd med å miste demokratisk kontroll over energiressursene.

Som forbrukere merker vi dette gjennom privatisering av energiselskaper og oppdeling av linjenett og strømleverandør i atskilte selskaper. Det er et voldsomt press for å velge rett leverandør av energi til privathusholdninger. Det frie kraftmarkedet har ført til anarki i energiproduksjonen. Produksjon, eksport og import er ikke styrt av behovene i samfunnet, men av kortsiktig profittjakt. Resultatet er både sløsing, energikrise og høyere priser til husholdningene.

Rødt arbeider for

- stans i store nyutbygginger av vannkraft, i stedet en nasjonal satsing på opprustning av eksisterende kraftverk og linjenett
- offentlig utbygging av mini- og mikrokraftverk der dette ikke er i strid med nasjonale og lokale verneinteresser
- topssystem på strøm; rimelig strøm til basisforbruk, dyr strøm til overforbruk

Hjemfallsretten

Kampen om nasjonal og demokratisk kontroll over norske vannkraftressurser er en viktig oppgave for Rødt.

Rødt arbeider for

- å beholde hjemfallsretten
- at alle forsøk fra ESA på undergraving av hjemfallsretten blir avvist i Norge
- at Statkraft skal disponere hjemfaldt industrikraft til fordel for lokal industriutvikling

Rein energi

For å snu denne utviklingen er det avgjørende at folkevalgte tar tilbake kontrollen med energi- og industripolitikken. Gjennom satsing på miljøteknologi og oppbygging av nasjonal foredling og forvaltning av olje, gass og vannkraft har vi muligheten til å stå i spissen for utvikling av rein energiproduksjon. Hvis det skal bygges gasskraftverk i Norge, må det være et ufravikelig krav om forurensningsfri teknologi. Norge må satse sterkt på alternativ energi, men vi må alltid huske på at all energiproduksjon, også forny-

bar energi, har iboende miljøproblemer. Vi må sikre at utbygging av vindkraft, bølgekraft, saltkraft m.m. ikke fører oss opp i tilsvarende miljøproblemer som vi har fått med utbygging av vannkraft.

Rødt arbeider for

- å stoppe byggingen av forurensende gasskraftverk
- at planer om å bygge atomkraftverk i Norge ikke blir en realitet

ENØK – energiøkonomisering

Det viktigste tiltaket for å sikre tilstrekkelig energi er storstilt energisparing i alle deler av samfunnslivet. Totalt sett er det mulig å gjennomføre en kraftig reduksjon i bruken av fossilt brensel uten like stor økning i elektrisitetsproduksjonen basert på fornybare ressurser. Nye fornybare energiresurser er viktige, men kan bare fungere som et tilskudd. Effektivisering av energiproduksjonen og energisparing blir det sentrale. Det er ikke behov for gasskraftverk for å dekke innenlandsk energibruk.

Rødt arbeider for

- at betydelig satsing på fornybar energi som varmepumper, bioenergi, hydrogen og bølge-, sol- og vindkraft, fornybar energi i første rekke må bli brukt i offentlige og private bygg
- målbevisst og vedvarende satsing på energiøkonomisering i private husstander
- tilrettelegging for energisparende tiltak i industri og produksjonsbedrifter
- offentlig tilskudd til anskaffelse av varmepumper

12. Bevar fiskeressursene

Fiskeressursene utenfor kysten vår er en av verdens viktigste maritime matressurser og vår største eksportnæring basert på en fornybar ressurs. Vi forvalter et av verdens beste oppvekstområder for fisk. Derfor har vi et internasjonalt ansvar i å bevare flere av de viktigste matfiskene i verden. Det forutsetter full nasjonal kontroll over fiskeressursene i våre havområder. Den internasjonale havfiskeflåten vil fiske uhemmet på alle hav. Derfor må Norge i samarbeid med andre kyststater gå til utvidelse av den økonomiske sone slik at smutthav og smutthull tettes igjen og underlegges nasjonal kontroll.

Rødt arbeider for

- full nasjonal kontroll over fiskeressursene
- at allemannsretten på havet må sikres mot uthuling og omsetting av høstingsretten
- å utvide vår økonomiske sone til 250 mil
- at konsesjoner og kvoteordninger må fordeles etter distrikt og forankres der
- å inngå internasjonale avtaler med de andre kyststatene for å stoppe rovfisket
- å stoppe alt fiske i vernesona rundt Svalbard for å verne oppvekstområdene for fisk
- å styrke kystvakta, øk seilingsdøgn i Barentshavet og flyovervåking av havområdene

Regulert fiske

Rødt vil trygge et økologisk forsvarlig fangstnivå for å bevare villfisken. Den fiskeripolitiske målsettinga til Rødt er å trygge og bygge opp fiskeressursene, opprettholde kystflåten som ryggraden i norsk fiskerinæring og sikre en desentralisert videreføring langs hele kysten. Fabrikkskipene skal bort fra våre farvann, havfiskeflåten skal bygges ned og frysehotellene skal ha leveringsplikt til de nærmeste fabrikkene. Rødt vil strengt regulere oppdrett og akvakultur slik at det ikke fortrenger eller svekker de ville fiskebestandene.

Heller ikke skal kapitalinvesteringer i næringen kunne fortrengje allemannsretten til våre felles naturressurser. Rødt ønsker å regulere fiske med konsesjonstildeling for båter over 15 meter, ellers ved kvotetildeling som i hovedsak må tas i de naturlige sesongene. Kvotene skal ikke kunne omsettes.

Rødt arbeider for

- at råfiskloven må gjeninnføres
- å gjeninnføre offentlig fiskerikontroll på kaikanten
- at tildelte kvoter tilbakeføres til fellesskapet ved salg eller kondemnering av fartøyet
- at fiske med passive redskaper skal være fritt
- at Fabrikkrålerflåten må hugges opp, havfiskeflåten bygges ned
- en streng regulering av trålerflåten. Kvoter må overføres til kystfiskeflåten

Kampen mot kommersialisering av fisken

Den økende kapitaliseringen av fisket er et blindspor. Det er ikke for mange fiskere eller sjarker som er problemet, det er overinvesteringer og krav til kapitalistisk avkastning som er den største trusselen for å bevare ressursene. Rødt slåss mot rådende fiskeripolitikk som går ut på å rane ressursene fra kystbefolkningen for å børsnotere selskaper som verken tar distriktpolitiske oppgaver eller har miljøansvar. Den økende kapitaliseringen av fisket er vår største trussel i dagens fiskeripolitikk. Profittjaget truer både naturressursene, kystfiskerne, distriktene og miljøet. Olje- og gassutvinning i Barentshavet utgjør en reell trussel mot fiskeressursene.

Rødt arbeider for

- å stanse all eksport av rundfrossen fisk fra fryselagrene
- at staten må bidra med oppbygging, fornying og sikring av mottaksanlegg i kyst- og fjordområder
- større samisk representasjon i Reguleringsrådet
- at sametinget må delta som part når fjordfisket reguleres

13. På lag med naturen eller miljømord i framtida også?

I dagens profittøkonomi kommer hensynet til miljø og bærekraftig utvikling aldri i første rekke. Internasjonale miljøavtaler følges ikke opp, føre-var-prinsippet settes til side, og ikke-fornybare ressurser brukes opp uten tanke for framtidige generasjoner. Rødt mener det trengs en dyptgripende samfunnsendring for å trygge livsgrunnlaget på jorda.

Forbruket av naturressurser og energi må bringes i balanse med bæreevnen til det globale økosystemet. Den rike del av verden må redusere sitt ressursforbruk samtidig som den fattige delen av befolkningen i den tredje verden øker sitt. Rike land, som har hovedansvaret for miljøproblemene vi i dag står ovenfor, må satse tungt på utvikling av ny miljøteknologi og omlegging til fornybare og alternative energikilder. Denne miljøvennlige teknologien må deles fritt og uten vederlag slik at det blir mulig for oss å leve på jorda uten å ødelegge den.

Energi og miljø

Rødt mener at Norge, med sin rike tilgang på naturressurser, har en internasjonal forpliktelse til å satse på forskning og utvikling innen energi- og miljøteknologi. Norges høye energiforbruk er verken bærekraftig eller solidarisk, og det påfører oss store framtidskostnader. Et høyt og økende energiforbruk medfører for stor forurensning og skadelige naturinngrep. Fossil brensel som olje bidrar til klimaendringer og sur nedbør.

Rødt arbeider for

- at norsk kunnskap om miljøproblemer og miljøteknologi må stilles vederlagsfritt til rådighet for land i den tredje verden
- at miljøaspektet skal inn i all teknisk forskning
- at forsøkene med atomkraft i Norge må stoppes

- å stoppe byggingen av forurensende gasskraftverk
- forskning på og videre utvikling av gasskraftteknologi med CO² rensing
- at det norske energiforbruket må reduseres vesentlig, elektrisk kraft og stasjonær oppvarming må dekkes av fornybare kilder
- at det må stilles strengere krav til energibruk ved nybygg og vedlikehold av bygninger
- en sterk økning i bruk av vannbåren varme

Kyoto-avtalen

Kyoto-avtalen er et eksempel på hvordan Norge fullstendig overser internasjonale avtaler. Verden står overfor et dramatisk klimaskifte, og mye av skylden ligger hos oss mennesker. Klimaendringene er et sosialt problem, likefullt som de er et miljøproblem. Det er de fattige som rammes hardest. Kyoto-avtalen er blitt ratifisert, men det fins ennå ikke en konkret plan for hvordan de avtalte målene skal nås. I stedet for at norske utslipp har blitt trappet ned har de økt drastisk, og det ser ut til at situasjonen stadig blir verre. Dette er både usosialt og respektløst. Rødt mener Norge må ta klimaendringene på alvor og at klimagassutslippene må reduseres utover våre Kyoto-forpliktelser.

Rødt arbeider for

- at Norge skal redusere klimagassutslipp utover forpliktelsene i Kyoto-avtalen
- økt satsing på forskning og utvikling av energisparende teknologi og nye fornybare energikilder

Søppelhåndtering

- Det trengst reduksjon av avfallsmengder gjennom krav til emballasjereduksjoner og avgifter på produkter med unødig og miljøfarlig emballasje
- Det trengst tilrettelagt sortering og innsamling av avfall

Biologisk mangfold

- Det må sikres levedyktige norske bestander av de store rovdyra som er en del av det biologiske mangfoldet
- Norske naturressurser må forvaltes slik at artenes mangfold og evne til opprettholdelse ikke reduseres

Verneinteresser

- Norske naturressurser må forvaltes på en måte som ikke ødelegger nærings- og livsgrunnlag for lokalsamfunn, verken nå eller i framtida.

- Norske villmarksområder må beskyttes for storstilt hyttebygging utenfor allerede bebygde områder
- Det må sikrest vern av viktige områder langs kysten ved å utarbeide plan over områder som bør vernes mot utbygging av vindkraft, bølgekraft, saltkraft og andre energikilder, tilsvarende samla plan for vassdrag
- Det må bli full etableringsstopp for golfbaner inntil det er utarbeidet et nasjonalt planverk som forviser golf til arealer som har liten betydning for matproduksjon og naturvern
- Vefsnavassdraget skal inn i verneplanen. Rødt støtter kampen mot Statkraft sine utbyggingsplaner

14. Et økologisk og sterkt norsk landbruk

Rødt er for et sterkt landbruk som baserer seg på lokale ressurser i distrikts-Norge og som driver innenfor økologisk forsvarlige rammer. Et landbruk innenfor økologisk forsvarlige rammer er en forutsetning for å brødfø alle som bor på jorda og for å unngå ressursødelegging og de helse- og dyrevernproblemene som systematisk følger i kjølvannet av industrijordbruk og frihandel med mat. Landbruken må i større grad enn i dag baseres på lokale ressurser. Dette er også nødvendig for å trygge bosetting i distriktene og nasjonal sjølråderett. Bruk av kunstgjødsel, kraftfôr, antibiotika og biocider må reduseres. Innenfor økologisk forsvarlige rammer bør dyrket areal og tallet på bruk økes. Den norske utmarka er en ressurs, og en nøkkel for å kunne ha lokal kjøttproduksjon i distriktene. Målet om å bevare det biologiske mangfoldet må ikke fortrenge lokale saue- og geitebønder, men kan stille krav til endrede driftsformer.

Rødt arbeider for

- å stoppe nedskjæringene i overføringene til landbruken
- at landbruksoverføringene over landbruksavtalen må være for arbeidet bonden gjør, og ikke gå til profitt for landbruksmonopol, maskinbedrifter og gjødselsgjiganten Yara
- at støtteordningene bør fremme kombinasjonsdrift – landbruk og fiske i kombinasjon med andre næringer
- at økologisk jordbruk, skogbruk og reindrift må bli oppmuntret gjennom særskilte støtterordninger. Kjøttproduksjonen må i større grad bygge på lokale naturressurser og mindre kraftfôr.

Konsesjonsloven

En stor del av det norske arealet er landbrukseiendom. Lovene som regulerer eiendomsrett i landbruken blir for tiden satt under press. Formålet med konsesjonsloven og andre lover som regulerer jordeiendom er å sikre at ressursene skal være tilgjengelig for de som bor på stedet og utnytter ressursene. Et allsidig jordbruk er nøkkelen til lokal ressursforvaltning. Rødt vil gå mot at lokal eiendomsrett og bruksrett fortrenses til fordel for fritids- og ferieformål, og vil arbeide for å styrke lovverket som regulerer jord- og skogeiendom.

Rødt arbeider for

- å styrke lovverket som regulerer eiendomsrett til jord, slik at lokalt eierskap og ressursutnytting sikres
- å sikre statlige støttetiltak som kompensere for bøndenes tap ved opprettholdelse av levedyktige rovdyrbestander
- at sjølbergingsgraden opprettholdes
- at Sametinget fastsetter et øvre reintall pr distrikt pr driftsenhet – ut fra bæreevnen til naturen

Samvirkene

Tradisjonelt har landbruks- og skogbruksnæringene i Norge vært styrt som en planøkonomi, med monopolstilling til sterke, produsenteide samvirkevirksomheter. Rødt vil arbeide for rammevilkår som i størst mulig grad sikrer samvirkene makt i markedet og like vilkår for primærprodusentene i jord- og skogbruk.

Rødt arbeider for

- å sikre primærprodusentenes markedsrett gjennom samvirke
- å hindre sentralisering av meieri og slakteri – for å ta vare på arbeidsplassene i distriktene og redusere langtransporten
- å fjerne moms på norsk mat

Trygg mat

Gjennom veterinæravtalen har EU-tilhengerne sikret at norsk landbruk helt unødvendig blir utsatt for sjukdommer et grensevern enkelt vil forebygge. Rødt vil arbeide for en gjeninnføring av grensevernet for mat og levende dyr, siden dette er den eneste løsningen som gir forsvarlig trygghet på sikt.

Rødt arbeider for

- å stoppe nedbygginga av importvernet på matvarer – nei til WTO og EU-tilpasning
- å si opp veterinæravtalen med EU og gjeninnføre grensevernet for mat og levende dyr

15. Dyrevern

Pelsdyroppdrett

Det finnes ca. 600 pelsdyrfarmer i Norge og ca. 700 000 pelsdyr innenfor pelsdyrindustrien. Disse lever under forhold som fører til stor belastning for dyrene og har i mange land blitt kategorisert som dyremishandling.

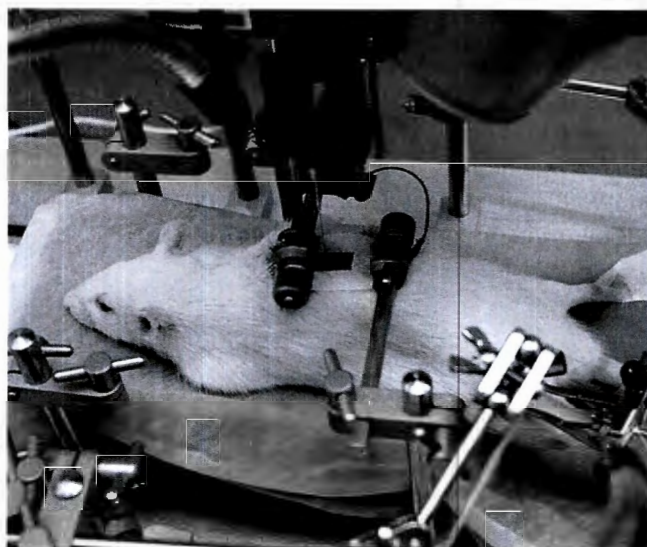
Farmene fører til store forurensinger fra avrenninger (ekskrementer) og dumping av dyreskrotter. Næringen mottar ca. 70 millioner fra staten hvert år, selv om næringen har få arbeidsplasser. Rødt vil fjerne all statlig støtte til pelsdyrindustrien og jobbe for en kraftig forbedring av forholdene på farmene, både for dyrenes og miljøets skyld. I dagens samfunn finnes det gode og også bedre alternativer til pels.

Dyremishandling

Rødt er for at rettssystemet skal slå hardere ned på dyremishandling både i industrisammenheng og privat.

Dyreforsøk i kosmetikkindustrien

Rødt er mot kosmetikkindustriens forsøk på dyr.

16. For industri og et allsidig næringsliv

Norsk næringsliv er av historiske årsaker preget av industri bygget rundt vannkraft og foredling av råvarer fra land og hav. Dette er ikke tilstrekkelig grunnlag for å videreutvikle Norge som industrinasjon. En styrking av industrien er avhengig av en overordnet nasjonal plan for en allsidig, økologisk vareproduksjon og industriutvikling, som bygger både på de menneskelige og naturgitte forutsetningene vi har i landet.

Forskning og utvikling

Rødt ønsker å satse på forskning og produktutvikling. Det må skje i nært samarbeid med forbrukerne. Den kunnskapen arbeidsfolk har om produkter og produksjonsprosesser må tas i bruk. Moderne teknologi må brukes for å fjerne ensformig og tungt arbeid, for å minimalisere forurensing, og for å gi arbeiderne innsyn i og makt over produksjonsprosessen. Norge vil i mange år være leverandør av olje og gass. Det er derfor viktig å ha flere underleverandører for teknologi og tjenester til oljevirkksomheten i Norge, for å opprettholde og videreutvikle kompetanse og arbeidsplasser.

Rødt arbeider for

- **kraftig utbygging av infrastruktur innen miljøvennlig transport, forskning og utdanning**

Konsesjonslovgivning

Med tilslutningen til EØS-avtalen er norske konsesjonslover blitt undergravd. Konsesjonslovene var et redskap som kunne brukes politisk både til kontroll med hvem som kjøpte industrien og for å sette vilkår for et eventuelt oppkjøp. Med fjerning av disse lovene er viktige styringsredskaper ødelagt og muligheten for folkevalgt kontroll undergravd. Norsk industri er dermed åpent for oppkjøp fra utenlandske selskaper. I stedet for å ha offentlig kontroll og styring for å sikre kunnskap og arbeidsplasser i Norge lar myndighetene markedet styre. Rødt ønsker offentlig eierskap i og styring med norsk industri.

Rødt arbeider for

- **offentlig eierskap underlagt politisk styring av norsk industri**
- **statlig investering i industrien for å sikre arbeidsplasser og en god samfunnsutvikling i Norge**

Kraftkrevende industri

Rødt er for en videre satsing på kraftkrevende industri i Norge. Vannkraft har vært og må fortsatt være grunnlaget for denne industrien. Industrien må jobbe aktivt med energisparende tiltak. Rødt mener prinsipielt at konkurransevilkår i Norge ikke må forverres. Derfor må norske styresmakter stå mot presset fra ESA om at denne industrien skal betale el-avgift og sikre at rimelig elektrisk kraft skal være et industripolitisk virkemiddel for å sikre og utvikle denne industrien.

Verkstedindustrien

Rødt støtter krava som nå blir reist for å bevare og videreutvikle verkstedsindustrien. En viktig årsak til problemene som verkstedsindustrien nå opplever er den høye kronekursen. Det er helt nødvendig at regjeringa tar et pengepolitisk grep for å motvirke den negative utviklingen.

Investeringsfondet

Rødt støtter kravet om et statlig investeringsfond knyttet til oljefondet. Investeringsfondet skal ved hjelp av konsesjonslovgivning brukes til oppkjøp og utvikling av lønnsom norsk industri- og næringsvirksomhet. Dette skal sikre et allsidig industri- og næringsgrunnlag, nyinvesteringer og fortsatt norske eierskap i industrien.

Rødt arbeider for

- **at oljefondet må brukes på forskning og utvikling av norsk industri, samt utbygging av infrastruktur som høyhastighetstog, bredbånd og oppgradering av kraftproduksjon og distribusjon**

17. Stopp avfolkingen – for et livskraftig distrikts-Norge

Primærnæringene og industribygging basert på lokale naturressurser var grunnlaget for en desentralisert bosetting i Norge. Sterke lokalsamfunn der folk har kontroll over ressursene og verdiskapingen er den beste garantien mot ødelegging av miljøet og sentralisering. I dag vokser skillene mellom by og land. Storbyene vokser, og med det fattigdomsproblemet knyttet til storbyene. Byer og større tettsteder blir sterkere mens distriktene tappes for arbeidskraft og menneskelige ressurser. Med presset på byene øker energibruk og forurensing – stikk i strid med offisielle målsetninger.

Rødt arbeider for

- at lokale ressurser fortrinnsvis skal danne grunnlag for arbeid og produksjon i den delen av landet ressursene finnes
- at råderetten over ressursene i utmark i stor grad skal ligge i lokalsamfunnet som utnytter dem
- at samiske interesser må høres og ivaretas når statlig, fylkeskommunal og kommunal planlegging får virkning for samiske områder

Infrastruktur

For at det skal være mulig å opprettholde livskraftige distrikter er det nødvendig at det i tillegg til primærnæringene også finnes industri og annen næringsvirksomhet. For at det skal bli mulig å utvikle bedrifter og dataarbeidsplasser i distriktene er det nødvendig at staten tar ansvar for blant annet å bygge ut infrastruktur for bredbånd over hele landet. Rødt vil også støtte interkommunal og fylkeskommunal satsing på dette området. En fornuftig distriktpolitikk forutsetter at alle har samme tilgang til bredbånd, posttjenester og annen viktig infrastruktur og at prisen er den samme over hele landet.

Rødt arbeider for

- at folk skal ha skole der de bor – nei til skolenedleggelse
- at det fortsatt skal finnes postkontorer og andre offentlige etater i distriktene
- at nye statlige institusjoner og forvaltningsorgan blir plassert utenfor de store byene
- at ingen statlige arbeidsplasser i distriktene skal nedlegges uten at det blir etablert alternativer

EU-tilpasning

EU-tilpasning og markedliberalisme rammer distrikts-Norge og Nord-Norge spesielt. Gjennom mange år har det fra EU-tilhengerne blitt kjørt en kampanje for å kutte overføringene til jordbruket, bygge ned kystflåten, legge ned og privatisere industrien og generelt bygge ned velferden i utkanten. Et av de kraftigste angrepene på norsk distriktpolitikk de siste årene har vært opphevingen av differensiert arbeidsgiveravgift for internasjonalt konkurranseutsatt industri. Kystbefolkningen har vært og er sterkt truet av den langvarige rovdriften på fiskeressursene som den norske og internasjonale trålerflåten står bak. EØS-avtalen og tilpassing til WTO sine regler for fri omsetning av jordbruksprodukter vil akselerere denne utviklingen. Derfor er det en forutsetning for et livskraftig distrikts-Norge at vi fortsatt holder oss utenfor EU og melder oss ut av EØS.

Rødt arbeider for

- gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift som distriktpolitisk virkemiddel

18. Offentlig sjukehusstilbud til hele folket

Mange lokalsjukehus er truet av nedlegging. Store deler av befolkningen kan miste tilgang til fødeavdeling og akuttberedskap. Underfinansiering av sjukehussektoren har ført til et samlet underskudd på nærmere 10 milliarder kroner. Det er bare tverrpolitiske forsvarsaksjoner mot den rådende politikken som kan hindre at lokalsjukehus og avdelinger legges ned. Foretaksorganiseringen som ble innført i 2002 har fått som hovedmål å tilrettelegge for økt konkurranse, privatisering og sentralisering. Fristillingen av sjukehussektoren fra demokratisk folkevalgt styring og kontroll er et forsøk på å gjøre hele spesialisthelsetjenesten til et ikke-politisk spørsmål. Rødt arbeider for å stanse denne utviklingen. Rødt støtter og deltar i lokale sykehusaksjoner og den landsomfattende Folkebevegelsen for lokalsjukehusene.

Rødt arbeider for

- at øyne og tenner skal inn i helsebegrepet: gratis tannlege og gratis briller
- at egenandeler på høreapparat fjernes, slik at dette blir gratis
- styrk hjemmebasert omsorg!
- at Stortinget vedtar en nasjonal helseplan – vekke med gjestepasientordningen
- at utgiftene til pasientenes frie sykehusvalg skal betales av staten, ikke av sykehusene

Sjukehusreformen

Sjukehusreformen som Arbeiderpartiet gjennomførte raskt og brutalt, var et langt steg på veien til å om-danne sjukehusa til markedsstyrte bedrifter. Nå som sjukehusforetaka nå blir styrt etter omtrent samme prinsipp som private bedrifter, og stadig flere kommersielle sjukehus har fått godkjent avtaler med de Regionale Helseforetaka (RHF'ene), er utviklingen allerede på god vei mot et klassedelt sjukehusvesen. Et markedsstyrt helsevesen fører til at det på noen fagfelt vokser fram kostbare, men gode private sjukehusstilbud for dem som kan betale. Andre må vente i kø på de offentlige sjukehusene. Markedskreftene samler ut fra sin egen innebygde logikk ressursene rundt fagfelt og sjukdomstilstander som er forholdsvis enkle å behandle og prissette, mens sjukdommer som er vanskeligere å diagnostisere blir nedprioritert. Den høye andelen stykkprisfinansiering (ISF,

innsatsstyrt finansiering) har fører til at tjenestetilbudet dreies mot det som er mest lønnsomt i stedet for mot det som bør ha helsefaglig prioritet. Markedet kan derfor ikke styre sjukehussektoren.

Rødt er imot alle tiltak som gjør sjukehus og andre helseinstitusjoner mer markedsstyrt, enten det blir kalt privatisering, konkurranseutsetting, offentlig-privat samarbeid (OPS) eller det dukker opp andre ord og begrep.

Rødt arbeider for

- en finansieringsmodell for sjukehus uten innslag av stykkpris
- at markedsstyring og konkurranse i sjukehussektoren avskaffes

Ny sjukehusreform

Rødt vil oppheve lov om helseforetak og erstatte den med en ny lov som slår fast at hver enkelt innbygger har rett til gratis sjukehusbehandling. Det er statens plikt å sørge for de sjukehusa og sjukehus-tjenestene som befolkningen har behov for, og finansieringen er et offentlig ansvar. Rødt går inn for en finansieringsmodell som i all hovedsak er rammebasert, og for at fordelingen av midlene skal skje på grunnlag av politisk vedtatte planer om sjukehusstruktur og funksjonsfordeling.

Rødt arbeider for

- at Helseforetakene avvikles og at sykehusene tilbakeføres til offentlig forvaltning og folkevalgt styring

Lokalsjukehus

Rødt vil opprettholde lokalsjukehusa og enkeltavdelinger som trengs for å hindre nedlegging av hvert enkelt lokalsjukehus, fordi det er viktig å ha kort vei til sjukehuset. Rødt ønsker å øke utdanningen av helsepersonell, men mener dette er til liten hjelp hvis ikke bemanning og lønnsvilkår, særlig i de underordnede stillingene, blir bedret. Det må bli mulig og vanlig å stå i jobben til pensjonsalder enten du har ansvaret for renhold eller for omsorg og pleie på avdelingen.

Rødt arbeider for

- å forsvare lokalsjukehus og sjukestuer mot nedlegging
- utbygging av jordmortjenesten og desentralisering av sjukehus tjenester
- døgnkontinuerlig medisinsk og kirurgisk akuttberedskap og fødeavdeling på alle lokalsjukehus
- å få omgjort vedtak som fjerner kirurgisk akuttberedskap og reduserer fødeavdelinger til fødestuer
- økonomiske rammer som opprettholder og styrker lokalsjukehusene gjennom desentralisering og bedre samspill mellom små og store sjukehus

Barn og ungdom

Rødt krever at barn og ungdom med akutte psykiske lidelser blir lagt inn på barne- og ungdomsinstitusjoner, og ikke på avdeling for voksne psykisk syke. Opptrappingsplanen må gi mer midler til tilbud for barn og unge med psykiske problemer, spesielt lavterskeltilbud.

Rødt arbeider for at det skal være tilknyttet minst en helsesøster på hver skole, både i videregående og i grunnskolen. Helsesøsteren skal ha kontakt med både lærere, foreldre og elever. I tillegg skal det tverrfaglig samarbeidet mellom skole, PPT-tjenesten, barnevern og andre offentlige etater styrkes.

Rødt vil på Stortinget foreslå en særskilt nasjonal tiltaksplan mot spiseforstyrrelser. Dette er en psykisk plage som ikke er tatt alvorlig nok, og som Rødt ønsker å løfte fram. I tillegg til lettere tilgang på psykologhjelp eller psykiatrisk behandling er det viktig å arbeide forebyggende. Organisasjoner som arbeider med dette spørsmålet og med spørsmål knyttet til psykisk helsevern må sikres finansiering gjennom statlige tilskudd.

Flyktninger og asylsøkere

Flyktninger og asylsøkere som har flyktet fra krig, terror og overgrep trenger ofte skreddersydd oppfølging. Rødt mener at staten har et særlig ansvar for denne oppfølgingen, og tilretteleggingen for at alle uavhengig av oppholdsstatus skal kunne leve et fullverdig liv.

Rødt vil på Stortinget foreslå

- å avskaffe asylfengsel. Rødt sier nei til tvangsmidler som ransakelse, beslag, pågrepelse, varetekt og deportasjoner uten rettssak
- at asylmottak skal organiseres desentralisert i vanlige boliger i lokalmiljøet.
- at asylsøkere skal ha tilgang på tilpassede helsetjenester
- at kompetansen innenfor traume- og krisebehandling må styrkes i kommunenes førstelinjetjeneste.

Rødt arbeider for

- en ny nasjonal strategiplan for hvordan en skal kunne få bygget tilstrekkelige sengeplasser innenfor psykiatrien. Det trengst særlig et større antall akuttsengeplasser.
- en ventelistegaranti på to uker for barn og ungdom som står på venteliste for å få psykiatrisk hjelp. Dette betyr at alle skal få tilbud om tilrettelagt hjelp av kommunene eller av barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker
- at de rettigheter som gjelder for nordmenn også skal gjelde for flyktninger og asylsøkere.

19. Psykisk helse

Alle har en psykisk helse

Menneskesynet og holdningene i samfunnet og psykiatrien må forandres slik at ikke mennesker med psykiske helseproblemer diskrimineres og demoniseres. Som for alle andre mennesker, må mennesker med psykiske helseproblemer avgjørende ha innflytelse på sin egen behandling. Behandlingsfilosofien må bygge på dialog og respekt, og ikke være «ovenfra og ned»-behandling. Det er menneskene som har de psykiske helseproblemene som er eksperter på eget liv og Rødt krever at bruker- og pårørendeorganisasjonene og enkeltpersonenes kompetanse tas på alvor. En aksept av denne erfaringsbaserte kunnskapen som disse sitter med, er en forutsetning for en vellykket behandling. Manglende forståelse for dette har fått tragiske konsekvenser opp gjennom historien.

Voksenpsykiatrien

Rødt mener at det viktigste for å løse krisen i voksenpsykiatrien er at en ser på det lokale hjelpeapparatet og sykehustilbudet i en sammenheng. Rødt vil arbeide mot enhver nedbygging av døgnplasser på de psykiatriske sykehusene før en har gjennomført en stor reform og kvalitetssikring av kommunenes psykiske helsevern. For å bli kvitt køene i psykiatrien trenger en både en styrking av det forebyggende arbeidet, flere akuttdøgnplasser og flere bostedstilbud for mennesker med psykiske helseproblemer som i dag må vente på institusjoner i påvente av å få en tilrettelagt bolig.

Tilrettelagte boliger

Mennesker med psykiske helseproblemer har den samme rett som alle til å bo i sin egen leilighet, og å ha den samme hjelp og tilrettelegging som fysisk funksjonshemmede og eldre. Rødt ønsker at flest mulig skal ha mulighet til å bo i egen bolig, men som et supplement også å opprette flere bokollektiver for mennesker med psykiske problemer i kommunene. Menneskene vil få hjelp og de vil i mye større grad kunne være en del av samfunnet enn på sykehus. Slike kollektiver bør brukes som en mellominstans for mennesker som har vært innlagt slik at overgangen til å komme seg ut igjen i samfunnet blir mykere, og dermed minsker en sjansen for å få tilbakefall. I tillegg er slike kollektiver et alternativ for mennesker som trenger oppfølging permanent, men det er viktig at boligene ikke skal være et «mini-asyll». Rødt vil

foreslå øremerkede midler fra staten til kommunene til boligbygging, styrking av kompetansen i kommunenes førstelinjetjeneste og utbygging av flere og sterkere distriktpsikiatriske sentre. Det kan også være et alternativ å opprette psykiatriske krisesentre

Mennesker i krise

Rødt mener at en av de viktigste jobben en kan gjøre for å hindre langvarige psykiske helseproblemer hos mennesker, er å følge opp mennesker som er i en livskrise eller som har opplevd traumer på et mye tidligere tidspunkt. Det gjelder blant annet flyktninger og asylsøkere, mennesker som har blitt mishandlet eller utsatt for seksuelle overgrep. Det gjelder soldater som har vært i krig og mennesker som har fått sin livssituasjon snudd på hodet ved samlivsbrudd eller tap av inntekt som følge av arbeidsledighet og ikke minst rusmisbrukere. I dag er psykiatrien først og fremst basert på å behandle mennesker som har utviklet sykdom og ved bruk av medikamenter. Rødt mener at det må komme et paradigmeskifte innenfor psykiatrien som forebygger og tar utgangspunkt i traumebehandling på et tidligere tidspunkt enn i dag. Det må derfor opprettes kriseteam og krisesentre der mennesker kan få hjelp på et frivillig grunnlag og med utgangspunkt i traumene som er opplevd, og hvor medisiner kun forekommer unntaksvis i stedet for som hovedregel.

Rødt mener at sammenblandingen mellom tvangsbruk og behandling er problematisk for mennesker i livskrise. Psykiatriens behandlingsmetoder og omfattende bruk av tvang og frihetsberøvelse er en krenkelse av integriteten og menneskeverdet. Tvangsbruk skal kun brukes mot mennesker som er en åpenbar fare for seg selv eller andre.

Barn og ungdom

Rødt krever at barn og ungdom i livskriser og med akutte psykiske lidelser blir behandlet umiddelbart og ved behandlingsinstitusjoner som er tilpasset barn og ungdom, ikke på avdelinger for voksne med psykiske helseproblemer. Det må gis mer midler til barn og ungdom med psykiske helseproblemer, spesielt lavterskel tilbud. Rødt arbeider for at det ved en hver skole er tilknyttet helsesøster som har nært samarbeid med psykolog både i videregående og i grunnskolen. Det tverrfaglige samarbeidet må styr-

kes mellom skole, PPT-tjenesten, barnevern og andre offentlige etater.

Rødt arbeider for

- bygging av tilstrekkelige behandlingsplasser innenfor psykiatrien.
- en ventelistegaranti på to uker for barn og ungdom som står på venteliste for å få psykiatrisk hjelp. Dette betyr at alle skal få tilbud om tilrettelagt hjelp av kommunene eller av barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker.

- at de rettigheter som gjelder for nordmenn også skal gjelde for flyktninger og asylsøkere. Det vil si at de skal ha tilrettelagte tilbud.
- at tvangsbruk blir brukt unntaksvis og ikke som i dag
- å sette søkelys på sammenhengen mellom psykisk helse og samfunnsutviklingen.
- økt utdanningskapasitet for psykisk helsearbeidere i distriktene – stor mangel på kompetente menneskelige ressurser er et større problem enn mangel på boliger.
- program for oppfølging og oppgradering av kompetansen for dem som jobber innen psykiatri i kommunene
- en ventelistegaranti på 4 uker for voksne.

20. Samferdsel

Norge er et land med store variasjoner når det gjelder terreng, klima, reiseavstander og bosetting. Rødts samferdselspolitikk tar derfor utgangspunkt i denne virkeligheten, og gjenspeiler at folk både bor i byer, på landsbygda og langs kysten. En framtidsrettet og miljøvennlig samferdselspolitikk betyr at samfunnet må organiseres slik at det krever mindre transport. Arbeidsplasser, butikker, skoler og barnehager må legges i nærmiljøet der folk bor. I byområdene må kollektiv-, gang- og sykkeltrafikk prioriteres, og matpakkekjøringa reduseres til et minimum. Nødvendig transport må utføres på en effektiv måte som vektlegger energiøkonomisering og utvikling av miljøvennlig transportteknologi.

- at store bedrifter/etater som trafikkerer avstander på 2–3 mil skal basere seg på elbiler
- å gjeninnføre transportstøtteordninga for Nord-Norge
- forskning på å bruke mindre fossilt brensel til transport, for eksempel ved å erstatte bensin og diesel med hydrogen produsert av fornybar energi
- en kraftig avgiftsøkning på flytrafikken der det finnes tog
- å innføre restriksjoner på privatbil i tettbygde strøk

Rødt arbeider for

- å stanse utbyggingen av de fleste store, nye veianlegg, og bare gjennomføre anlegg med stor miljømessig, trafikksikkerhetsmessig eller distriktspolitisk virkning
- å gjennomføre en kraftig miljøopp-rydding ved belastede veier og andre samferdselsanlegg
- at nødvendige veiprojekter skal finansieres av staten, og ikke med bompenger
- fullverdig rassikring på alle riks- og fylkesveier

Kollektivtrafikk

Rødt vil ha gratis og offentlig eid og drevet kollektivtransport i byer og tettbygde strøk. Rutenett og transportmidler må være mer fleksible enn de er i dag, slik at folk får reelle alternativer til privatbilen. Bilfrie bysentra og sterk reduksjon i miljø- og personskader krever sterke restriksjoner på privatbilismen i byene. For å sikre økonomien til utbygging av effektiv og miljøvennlig kollektivtransport i byene ønsker Rødt å innføre en kollektivskatt på arbeidskraft etter modell fra Frankrike.

Rødt arbeider for

- å nasjonalisere hele transportsektoren og lage et integrert system, med overlappende horisontale nettverk av transportløsninger. Rødt går imot privatisering av offentlige kollektivselskap.
- at staten skal betale en mye større del av kollektivtransporten lokalt og nasjonalt
- at kollektivtransporten ikke settes ut på anbud
- at alle fylker innfører billige månedskort for ungdom og studenter, kortene skal gi ubegrenset antall reiser på all kollektivtransport
- innkreving av 1 % kollektivskatt (som tillegg til arbeidsgiveravgiften) i byer og konsentrerte regioner på over 70 000, som satser på bane/trikk

Veipricing

Veipricing er ett eksempel på en «grønn skatt» som kan brukes for svært ulike formål. Veipricing kan brukes både som rein avgift for å skaffe penger til veibygging, og som trafikkregulerende middel og for å skaffe penger til kollektivtransport. Stat og kommune kan for eksempel bruke det til å få høyest mulig skatteinntekter av nødvendige arbeidsreiser. Derfor vil Rødt vurdere hvert veipringsprosjekt ut fra det samferdselspolitiske målet det tjener. Rødt støtter bruk av veipricing for å legge begrensninger på privatbilismen og fremme overgang til kollektive transportformer.

Kapitalens samferdselsbehov

Det føres i dag en samferdselspolitikk som bygger på filosofien om at det er mulig og bygge seg ut av trafikkproblemene og ulykkene, samtidig som den prioriterer kapitalens behov og krav når det gjelder organisering av vareproduksjon og distribusjon. Dette fører blant annet til at store, nye veianlegg i det sentrale østlandsområdet prioriteres på bekostning av distrikts-Norge.

Jernbane

Gjennom mange år har jernbanen vært forsømt og sulteforet, og har derfor forfalt i store deler av landet. Særlig gjelder dette Nordlandsbanen, der flere strekninger i dag utgjør en direkte sikkerhetstrussel. I tillegg har NSB-ledelsen satt inn tog som verken egner seg for persontrafikk over lengre strekninger, eller som takler de forholdene som kan oppstå med vind og mye snø på vinteren.

Rødt vil arbeide for å snu denne utviklinga, og kjempe for at gode kollektivtilbud skal sees på som hjørnesteinen i infrastrukturen i Norge, og prioriteres i tråd med dette. En framtidsrettet og miljøvennlig samferdselspolitikk må også ha som mål å få gods over fra bil til jernbane, slik Sveits har gjort. Da må vi blant annet kombinere utbygging av omlastings-terminaler og skattelegging av langtransport der det finnes jernbane. Dette er ulovlig så lenge Norge er bundet av EØS-avtalen.

Rødt arbeider for

- å opprettholde nattogene mellom de store byene i landet
- planmessig overgang av gods fra veitransport til energieffektiv transport med bane og båt, bl.a. ved å kombinere utbygging av omlastingsterminaler og skattelegging av langtransport med bil der båt/bane er et alternativ
- å heve standarden på Nordlandsbanen og skifte ut agenda-togene med mer personvennlige og robuste tog på strekningen Bodø-Trondheim. Innføre automatisk togstopp
- å gå mot offentlig støtte til ekspressbusser som konkurrerer med tog
- å gjeninnføre 50 % studentrabatt på NSB og på ekspressbusser der tog ikke er noe alternativ
- å sikre jernbaneforbindelse til de to andre skandinaviske hovedstedene

Høyhastighetsbane

Bygging av høyhastighetsjernbaner er avgjørende for at toget skal kunne konkurrere på tid og pris med fly og redusere privatbilisme og veitransport. Miljøavgifter kan være tjenelig for å få priser på energi og transport som fremmer utvikling og bruk av miljøvennlig teknologi, men i et samfunn som vårt kan også slike avgifter øke klasseskillene og derfor virke usosialt.

Rødt arbeider for

- å bygge ut topp høyhastighetsjernbaner, inkludert Nord-Norgebanen til Tromsø, og dobbeltspor som i tid slår ut bilen og konkurrer med fly på korte og mellomlange strekninger
- å realisere prosjektet Haukelibanen (høyhastighetsjernbane øst-vest)
- satsing på skinnegående transport i byene; bybane i Bergen

Ferger og hurtigbåter

Samferdselstilbudene for kystbefolkningen har systematisk blitt nedbygd gjennom mange år. Det har blitt færre anløp av både ferger, hurtigbåter og hurtigruta, og det er dårlige veier som forfaller på grunn av for lite penger til vedlikehold.

Rødt arbeider for

- flere sjøsikre hurtigbåter langs kysten og i fjordene
- flere ferge- og hurtigbåtanløp langs kysten

Trafikkulykker

Trafikkulykker på veiene er et samfunnsproblem, med ca. 300 drepte og 12 000 skadede hvert år. Forskning viser at halvering av trafikken betyr halvering av tallet på ulykker. Selv om Rødt vil prioritere å utbedre farlige veistrekninger og ulykkespunkter, går vi mot ideen om at det går an å investere seg ut av trafikkulykkene. Den viktigste faktoren i trafikken er mennesket. Vi vil derfor jobbe for omfattende og varige tiltak mot for høy fart, for gode holdninger og bedre opplæring.

Rødt arbeider for

- sammenhengende sykkelveinett i byer og tettsteder
- å ha ordninger med sykler til fri eller billig bruk ved holdeplasser og stasjoner
- å bygge ut et godt kollektivtilbud i byer og tettsteder og samordnende transportoppbygg utenfor byområder og tettsteder slik at transporttilbudet blir billigere, bedre og mer energieffektivt

21. Arbeid til alle, forsvar de faglige rettighetene

Tariffavtalene, lovbestemte rettigheter som arbeidsmiljøloven blir stadig angrepet for å øke utbyttingen. Samtidig svekkes de faglige rettighetene gjennom privatisering, stadige omorganiseringer av offentlig virksomhet og deregulering av arbeidsmarkedet. Rødt kjemper mot denne utviklingen.

Rødt arbeider for

- arbeid til alle
- økt offentlig virksomhet
- nye faste stillinger i stedet for permanent overtid

Arbeid til alle

Det er mange reelt arbeidsledige i Norge og stadig flere blir presset ut av arbeidslivet. Mange trygdede søker tilknytning til arbeidslivet gjennom deltidsarbeid. Flyktninger og innvandrere har problemer med å skaffe seg fast arbeid. Samtidig er det store uløste samfunnsoppgaver. Det er behov for flere hender i arbeid i skoleverket, i eldreomsorgen, på sykehusene og i bygging og vedlikehold av den offentlige infrastrukturen. En slik satsing ville skape arbeidsplasser og bedre levekårene for landets innbyggere og vil samtidig åpne for økt innvandring. Den politiske viljen til å etablere disse arbeidsplassene mangler. Når profitten er drivkraften, blir ikke dette sett i sammenheng. Det «svarer seg» for de som sitter med makta å la folk gå arbeidsløse og leve på

trygd. Dette er sløsing med de viktigste ressursene i samfunnet, og ødeleggende både for arbeiderklassen og for enkeltmennesket. For at de arbeidsløse skal bli en kraft i kampen for sine rettigheter som arbeidsløse eller trygdede må de organisere seg som en sjølsten-
dig kraft i arbeiderklassen. De arbeidsløses behov må ikke underordnes behovene til de med arbeid. Fagbe-
vegelsen må støtte opp om organiseringen av de re-
elt arbeidsløse og støtte opp om deres krav for bedre
vilkår.

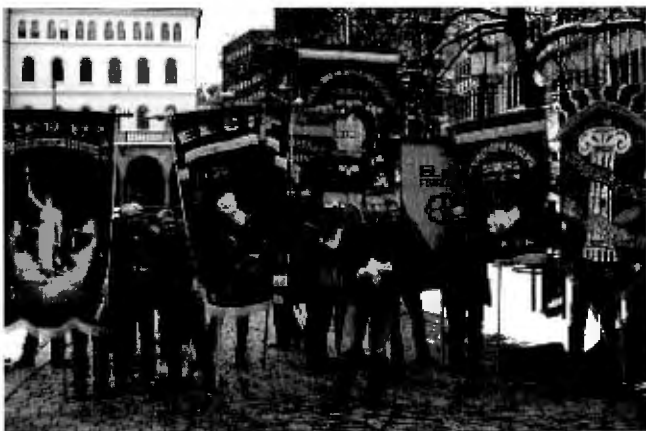
Rødt arbeider for

- fagorganisering av alle arbeidsløse
- ingen tidsgrense for arbeidsløshetsstrygd
– grensen på 2 år må fjernes
- kompetansegivende utdanning finansiert
gjennom trygdesystemet eller samfunnsnyt-
tig arbeid til tarifflønn for arbeidsledige
- rett til arbeidsledighetstrygd for alle arbeids-
løse. Bort med kravet om minsteinntekt på
1,25 G.

6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon

Nesten halvparten av alle kvinner jobber deltid, og mange har ubekvem arbeidstid for å få hverdagslivet sitt til å henge sammen. 6-timersdagen vil si

- at flere kvinner vil jobbe heltid
- at kvinner som fortsetter med å jobbe deltid vil få en kraftig heving av lønna si
- et styrket forsvar av normalarbeidsdagen, fordi en innfører ei arbeidstidsordning som også kvinner er tjent med
- en radikal bedring av kvinner sine muligheter til økonomisk selvstendighet
- 100 000 nye arbeidsplasser i Norge
- færre utslitte og uføretrygdede
- en bedring av hverdagslivet for alle

Rødt arbeider for

- å forsvare normalarbeidsdagen og inn-
føre 6-timers normalarbeidsdag med full
lønnskompensasjon
- å tariffeste og lovfeste 6-timers normalar-
beidsdag med full lønnskompensasjon for alle
- en kraftig lønnsøkning i de kvinnedominerte
yrkene
- at fagbevegelsen prioriterer opp kampen for
lønna i kvinnedominerte yrker
- at fagforeninger og kvinnebevegelsen hele
tiden skal sette 6-timersdagen på dagsorden
- at vi skal benytte våre kommune-, fylkes-
tingsrepresentanter til å foreslå og støtte at
6-timers arbeidsdag blir innført som prøve-
prosjekt i hele landet

Fagbevegelsen og den uorganiserte delen av arbeiderklassen

Fagbevegelsen er arbeidernes viktigste form for organisering. LO er det viktigste uttrykket for denne klasseorganiseringa. Rødt ønsker en sterk og uavhengig fagbevegelse uten formalisert binding til noen partier.

Rødt ønsker en demokratisk fagbevegelse der den reelle makta ligger blant medlemmene. De siste årene har vi sett at store grupper av arbeidstakere stiller seg utenfor den tradisjonelle fagbevegelsen.

Disse har ofte ingen eller dårlige arbeidskontrakter og arbeider uten vanlige rettigheter. De viktigste eksemplene er burgerproletariatet innenfor hotell, restaurant og handel, ansatte i det nye markedet for utleie av arbeidskraft, ansatte innenfor virksomhet som er lagt ut på internasjonale anbud, og ansatte innenfor telekommunikasjon og IT. I tillegg til sjøl å ha dårlig stillingsvern og arbeidsvilkår, utgjør disse gruppene av uorganiserte et press på lønnsnivå og faglige rettigheter for hele arbeiderklassen. For fagbevegelsen er det strategisk avgjørende at den klarer å fange opp alle nye grupper av arbeidere.

Fagbevegelsen

Rødt er for en mer enhetlig fagbevegelse, og ønsker mer samarbeid mellom LO-forbund og forbundene utenfor LO. Målet er en sammenslutning for alle fagorganiserte. Også saksrettede bevegelser mellom fagorganisasjoner og andre organisasjoner med sammenfallende mål styrker fagbevegelsen. Kvinnene er en viktig del av fagbevegelsen og kvinnekrav må være hele bevegelsens krav. Kvinner tjener fortsatt dårligere enn menn. De har ofte yrker med hardere arbeidspress. Kravet om økt lønn i de kvin-

nedominerte yrkene utgjør et viktig brudd med moderasjonslinja. 6-timers normalarbeidsdag med full lønnskompensasjon er et viktig kvinnekraft, og et krav for hele arbeiderklassen. Fagbevegelsen må videre ta inn over seg at arbeiderklassen også består av folk fra nasjonale og språklige minoriteter. Denne økte bredden er en styrke for arbeiderklassen, men det er også nødvendig å fremme krav som særlig ivaretar disse gruppenes interesser og styrker enheten i arbeiderklassen. Fagbevegelsen må arbeide aktivt mot rasisme og fremmedfiendtlighet på arbeidsplassene.

Forsvar de faglige rettighetene

Borgerskapet, med NHO i spissen, angriper rettighetene fagbevegelsen har tilkjempet seg. Uthuling av normalarbeidsdagen, bruk av overtid og løse ansettelsesforhold har økt i omfang de siste årene. Organisasjons- og streikeretten angripes. Arbeidsfolk må slåss mot svekking av arbeidsmiljøloven, sykkelønsloven, normalarbeidsdagen, oppsigelsesvernet og for handlingsretten og tariffavtalene. Bare gjennom mobilisering og faglig og politisk kamp kan denne utviklinga snus. Privat kapital i Norge er i dag i hovedsak organisert i nasjonale og internasjonale konserner. Viktige beslutninger med store konsekvenser for arbeiderklassen tas på konsernnivå uten at dette speiles særlig i tilsvarende lov- eller avtalefestede faglige rettigheter og faglige strukturer. For å forsvare arbeiderklassens stilling, er det avgjørende å kjempe for formalisert tverrfaglig og internasjonal organisering og for handlingsrett og streikerett på konsernnivå.

Opphevelsen av forbudet mot inn- og utleie av arbeidskraft og det offentlige arbeidsformidlings-

monopolet var et alvorlig nederlag. Nå er det fritt fram for inn- og utleie som et viktig verktøy for arbeidsgiverne for fleksibilisering og oppsplitting av arbeidsstokken. Rødt mener dette må møtes med krav om vetorett for tillitsvalgte ved innleie og vikarer fra vikarbyråer, og krav om tariffatale og rett til videre opplæring for ansatte i utleiebedrifter.

Rødt arbeider for

- at streikeretten utvides til å gjelde ved lokale forhandlinger og tvungen lønnsnemnd avskaffes
- reell lokal handlingsrett ved all lokal lønnsfastsettelse
- å forsvare sykkelønsordningen – nei til gjeninnføring av karensdager og reduserte sykepenger
- utvida adgang til egenmelding ved sykdom
- å forsvare og bygge ut arbeidsmiljøloven av 1977
- handlings- og streikerett på konsernnivå
- tariff-festet minstelønn på 90 % av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn for lærlinger
- strengere regler ved kortvarige ansettelser og innleie. Vetorett for tillitsvalgte
- at krav om tariffavtale i samsvar med norske overenskomster skal ligge til grunn for all anbudsinnhenting og bortsetting av oppdrag og virksomhet
- å oppløse Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS)
- nei til sosial dumping – norsk lønn i Norge

22. Inkluderende arbeidsliv, inkluderende samfunn

Syke og funksjonshemmede kan helt eller delvis være forhindret fra å forsørge seg ved eget arbeid. Dagens sykepenge- og trygdeordninger er ordninger det er viktig å forsvare. Full lønn under sykdom det første året, attførings- og rehabiliteringspenger på 66 prosent, og uføretrygd utregnet etter samme prinsipper som folketrygda er viktige velferdsgoder. Et vedtak i Stortinget om alleårsregel og/eller delingstall vil også få følger for uføretrygden. Rødt går derfor mot at meldingen om alderspensjon behandles før konsekvensene for de øvrige trygdeordningene er utredet. Rødt mener at frihet fra smertefullt og uønsket arbeid er en rettighet for syke, funksjonshemmede og eldre. En tilstrekkelig og varig økonomisk trygghet for disse gruppene er et offentlig ansvar. Rødt er derfor kritiske til den ensidige arbeidslinja som rår i dagens samfunn. Arbeidslivet er ikke hele livet, derfor må også andre deler av samfunnet: forenings- og kulturliv, utdanningssystemet og transport – gjøres mer inkluderende. Det handler om å legge til rette for deltakelse, og motvirke isolasjon og ensomhet.

Tilrettelagt arbeidsliv

Både sykdom og funksjonshemming er relativt i den forstand at det er fullt mulig å tilpasse omgivelsene til menneskene i langt større grad enn det som er tilfelle i dag. Arbeidslivet må derfor legges til rette, slik at ikke bare fullt funksjonsfriske har mulighet til å delta. Umenneskelige effektivitetskrav og liten vilje til tilrettelegging er uttrykk for diskriminering, og bidrar til å stenge stadig flere ute. Det dreier seg både om holdninger og om viljen til å bruke penger på formålet. Selv om Rødt støtter parolen om et «inkluderende arbeidsliv» og går inn for bedre arbeidsmiljø og bedre tilrettelegging, er Rødt mot målsettinger og krav om lavere sykefravær. Slike sykefraværskampanjer fører til at folk blir presset til å gå på jobben når de er syke. Inkluderende arbeidsliv må derfor innebære at kapitalen tvinges til å gi økonomisk rom for at noen mennesker har høyere sykefravær enn andre. Friske, arbeidføre arbeidstakere har et medansvar for å inkludere kolleger som ikke kan stille opp 100 prosent, og for å legge press på arbeidsgiverne gjennom klubber og fagforeninger. Inkluderende arbeidslivs-virksomheter må ta opp i seg intensjonsavtalens mål om at flere med

redusert arbeidsevne skal komme i arbeid. Ved hjelp av intern omskolering, tilrettelegging for overføring til mindre belastende jobber, og økt bruk av rotasjon og pauser, kan mange flere funksjonshemmede greie å fortsette i jobben, i det minste på redusert tid.

Rehabilitering og attføring

Ofte vil det likevel ikke være mulig å finne fram til gode nok bedrifts- eller etatsinterne løsninger. Rødt går inn for at dagens ordning med medisinsk rehabilitering og yrkesrettet attføring må videreføres og bygges ut. Sett fra brukernes synspunkt er det viktig at i det minste alle operative klientrettede tjenester som ytes av staten samles i én velferdsetat, og at velferdstilbudet organiseres med utgangspunkt i et livsløpsperspektiv. Rødt går inn for at ordningen med tidsbegrenset uføretrygd oppheves, fordi den ikke har noen annen hensikt enn å holde uføre i økonomisk utrygghet. Det er i dag ingenting formelt i veien for å tilbake til arbeid dersom en blir friskere. Også i fremtida må tilbakeføring til arbeidslivet være basert på frivillighet, ikke på tvang. Det er dessuten viktig at fribeløpet for uføretrygdete er stort nok til at det er mulig å prøve seg i arbeidslivet over tid, uten å miste noen del av trygden.

Rødt støtter satsingen på psykisk helsevern. Innen denne delen av helsevesenet er det også spesielt nødvendig med holdningsendringer og større åpenhet. Overdreven bruk av tvang og medisinerer må bort.

Rødt arbeider for

- å forsvare sykelønnsordninga
- at uføretrygd skal være folketrygd
- varig uføretrygd – forbedrede muligheter til frivillig tilbakegang til arbeidslivet. Uføretrygd i forhold til graden av uførhet. Kravet om 50 % uførhet for innvilging av trygd må fjernes.
- at fribeløpet skal være minst en tredjedel av et Grunnbeløp på 150 000
- å beskytte eldre arbeidstakere og å følge ansiennitetsprinsippet ved oppsigelser og innskrenkninger

23. En pensjonsreform for folk flest!

Folketrygda må forsvares og forbedres. Den angripes nå med prinsippvedtaket som Stortinget gjotde i mars 2007 om å erstatte bestårsregelen med alleårsregelen, å innføre delingstall (levealderjustering), og å svekke justeringen av løpende pensjoner slik at de ikke skal holde tritt med lønnsutviklingen. Vedtaket er også et kraftig angrep på AFP-ordningen. Rødt vil forsvare AFP-ordningen og arbeide for å reversere Stortingets vedtak. Rødt vil opprettholde den nåværende strukturen i folketrygden, men vi vil styrke folketrygdens grunnpensjon, slik at antall år i arbeidslivet og tidligere inntekt får mindre vekt.

Rødt støtter kampen for at alle arbeidstakere skal ha krav på tjenstepensjonsordning. Slike ordninger skal komme på toppen av en god Folketrygd, ikke gå med til å erstatte kutt i folketrygda. Tjenstepensjoner bør være ytelsesbaserte. Det vil si at pensjonsytelsen fastsettes til et bestemt nivå, for eksempel en bestemt andel av tidligere lønnsinntekt. Pensjon er et offentlig, dvs. statens, ansvar. Rødts prinsipielle syn er at alle trygder skal betales over skatteseddelen. Oppspart kapital og virksomheten i KLP (tidl. Kommunenes Landspensjonskasse) og Statens Pensjonskasse kan overføres til Rikstrygdeverket. Kommunene vil dermed slippe den økonomiske belastningen med fondsavsetninger til framtidige pensjoner. For arbeidsgiversiden burde det også være likegyldig om avsetninger til de ansattes pensjoner betales som skatt eller forsikringspremie. Ved en eventuell «fondering» av Folketrygden vil Rødt arbeide for at Oljefondet og

Folketrygdfondet skal investeres i ny verdiskaping og infrastruktur i Norge. Norske pensjoner må ikke baseres på utnytting av befolkningen i fattige land.

Rødt arbeider for

- å heve minstepensjonen til 3G. G-en må indeksreguleres hvert år i takt med pris- og lønnsstigningens, slik at pensjonen minst øker i takt med lønnsøkningen.
- at inntekter opp til 400 000 skal ha en pensjonsdekning på to tredjedeler ved full opptjeningstid (30 år)
- at ordningen med pensjonspoeng for omsorgsarbeid utvides og gis tilbakevirkende kraft
- kjønns- og aldersnøytrale premier i pensjonsforsikringer
- fulle folketrygdrettigheter for alle med minst 10 års botid i Norge
- ingen svekkelse av AFP-ordningen

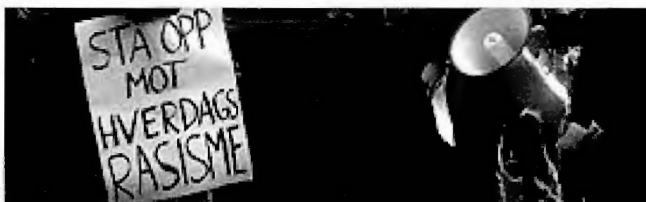
24. Mot all rasisme – for et flerkulturelt samfunn

Rødts mål er et flerkulturelt samfunn uten rasisme og nasjonal undertrykking, med åpne grenser og demokratiske rettigheter for alle folkegrupper. Rasisme er et undertrykkingsredskap som stabiliserer og styrker maktforholdene og samfunnsordenen. Rasisme er en del av den dominerende vestlige kulturen og en følge av århundrer med kolonialisme, imperialis-

me og «hvit» undertrykkelse. Norges behandling av samene og minoriteter som kvener, romanifolket og tatere, er en del av denne «hvite» herrefolksmentaliteten. Norge er i dag i praksis stengt for folk fra den tredje verden og Øst-Europa, både for flyktninger og normal arbeidsinnvandring. Nesten ingen av de som søker får innvilget politisk asyl i Norge.

Rødt arbeider for

- at mennesker på flukt fra forfølgelse og undertrykking skal få politisk asyl i Norge – respekt for FNs asylretregler
- å øke antallet kvoteflyktninger til minst 5000 per år
- at alle skal ha rett til å komme til Norge for å legge fram søknad om asyl eller opphold på humanitært grunnlag. Rødt sier nei til visum som innvandringspolitisk virkemiddel og kontrolltiltak for å stoppe utlendinger før de når norskegrensa.
- gratis advokat fra 1. dag i Norge til rettfærdig behandling av asylsøknaden er gitt
- å stoppe bruken av tvangsmidler som ransakelse, beslag, pågrepelse, varetekt og deportasjoner uten rettssak. Asylfengsel må bort.
- at asylmottak skal organiseres desentralisert: Vanlige boliger i vanlig lokalmiljøet
- oppholdstillatelse til alle som har vært mer enn 15 måneder i landet uten noe krav til arbeid
- at staten fullfinansierer bosetting av de som har fått innvilget asylsøknad og ved familiegjenforeninger

EU og EØS

EØS-avtalen og tilpassingen til EU forsterker den statlige rasismen. Grensene rundt EU blir stengt, og flyktningpolitikken blir harmonisert. Mens det er fri arbeidsvandring innenfor EØS-området, har ikke folk fra den tredje verden, som alt er bosatte i et EØS-land, de samme rettighetene. De blir igjen annenrangs innbyggere.

Rødt arbeider for

- at Norge må åpne grensene for vanlig innvandring. Innvandringsstoppen må oppheves og samme regler som i dag gjelder for innbyggere i EØS-land, må gjelde for alle. Norsk tariff og arbeidsvilkår for alle som jobber i Norge.
- å si opp Schengen-avtalen og Dublin-konvensjonen

Statlig rasisme

Den norske rasismen skaper fattigdom. Folk fra den tredje verden blir diskriminert på bolig- og arbeidsmarkedet. De får de dårligst betalte jobbene og de dårligste boligene.

Den statlige rasismen er med på å legalisere all annen form for rasisme. Myndighetene benytter den motstanden og volden som de selv har skapt mot innvandrere og flyktninger som begrunnelse for ytterligere innstramminger i den statlige flyktning- og innvandringspolitikken. Opp mot dette står at mange lokalsamfunn har tatt vel i mot innvandrere, gitt asylsøkere kirkeasyl, og skjult dem for makthaverne. Rødt støtter slike former for sivil ulydighet.

Rødt arbeider for

- at alle som bor i landet skal ha rett til å forenes med familien sin
- at en som gifter seg med eller inngår partnerskap med en person med oppholdstillatelse i Norge, sjøl automatisk oppnår slik tillatelse
- at de som har barn i Norge skal få beholde eller få oppholdstillatelse
- at introduksjonsprogrammet skal være en rett til flyktninger og innvandrere. Programmet skal være individuelt tilpasset personens behov og forutsetninger.
- at undervisning på morsmålet skal være en rett for alle
- at kommunene tilrettelegger særskilt for innvandrere i helsevesen og eldreomsorg
- at profesjonsutdanningen ved universitetet og høyskoler innfører kvoter for ungdom fra flyktninge- og innvandrerfamilier
- at asylsøkere skal ha tilgang på tilpasset helsetjenester
- at gamle innvandrere og analfabeter skal få hjelp til å forstå post, å finne veier og lege- og sosialkontor m.m
- asylsøkere må få økonomiske hjelp som tilsvarer minst statens veiledningssatser for sosialhjelp
- asylsøkere skal ha arbeidstillatelse mens hele saksbehandlingen pågår. De skal også få norsk undervisning
- at trygde/utførerrettigheter som gjelder for nordmenn skal gjelde for flyktninger og innvandrere
- at en skal gi samme straff for samme forbrytelse. Innvandrer/flyktninger som bryter loven skal ikke straffes hardere ved å utvises, fratras statsborgerskap, opphold eller generell bosettingstillatelse.

Kvinnefrigjøring

Etter 11. september har rasismen økt. Muslimer og Islam er blitt det nye fiendebildet. Rødt er for å styrke innvandrerkvinnenes rettigheter, og støtter jenter som gjør opprør mot undertrykkende og patriarkalske praksis. Men kritikk av patriarkalske og kvinneundertrykkende tradisjoner må ikke bli en kritikk av muslimer generelt eller islam mer enn andre religioner.

Rødt arbeider for

- å jobbe for selvstendig status for innvandrerkvinner
- at loven om retten til asyl på grunnlag av kjønnsbasert forfølgelse håndheves

Antifascisme

Nye rasistiske og fascistiske grupper og partier har vokst opp i Europa de siste årene – også i Norge. Rasistisk vold og trakassering har økt sterkt. Rasistisk propaganda er etter hvert blitt mer åpen og mer godtatt. Politiet legger til side de fleste anmeldelsene og bagatelliserer rasistiske handlinger som «guttestreker».

Rødt arbeider for

- at rasismeparagrafen (§ 135 a) blir håndhevet. Loven må bedres for å ramme rasistiske handlinger og propaganda
- at det åpnes for å inndra skjenkebevillinger ved diskriminerende eller rasistisk praksis på utesteder
- brei folkelig mobilisering mot alle former for rasisme og nynazisme
- å forby fascistiske og nazistiske organisasjoner

25. Internasjonal solidaritet og frigjøring

Verden i dag preges av at USA stadig mer aggressivt skyver fram sine posisjoner for å sikre seg globalt hegemoni. Dette fører til sterkere rivninger mellom imperialistmaktene, hvor USA også er villig til å sette til side de overnasjonale institusjonene og kjøperreglene de til nå har brukt for å sikre seg sine interesser. Det utfordrer også lojale støttespillere for USA, som Norge. I forhold til den hensynsløse undertrykkinga og utbyttinga av folk og nasjoner i den 3. verden står imperialistmaktene, store som små fortsatt samlet. USA står i spissen for å gjenoppta den klassiske koloniseringspolitikken ved å ta i bruk våpenmakt og okkupasjoner for å sikre kontroll over strategiske områder og vitale ressurser. I dag er NATO USAs viktigste redskapet for å knytte Norge til sin aggresjonspolitik

Rødt arbeider for

- å melde Norge ut av NATO og WTO
- at all norsk støtte til okkupasjonene og koloniseringen av Irak og Afghanistan oppheves
- å avvise næringslivsstøtte forkledd som u-hjelp. Rødt sier nei til norsk eksport av miljøødeleggende prosjekter. Nei til investeringer som utnytter folk og ressurser i den tredje verden.
- at Norge ikke skal delta i såkalte humanitære intervensjoner. At Norge skal bryte med og motarbeide imperialistmaktens militære intervensjonspolitik, også når de kamufleres som støtte til humanitære operasjoner.

Imperialisme

Undertrykkinga og utbyttinga av den 3. verden er det viktigste spørsmålet i vår tid. Norge er en del av systemet som holder folk i den 3. verden nede. Mange steder i verden kommer norske selskaper som Hydro og Statoil i konflikt med lokalsamfunnets miljø- og velferdsinteresser. Samtidig deltar norske styrker i militære intervensjoner i Afghanistan og Irak, og norsk utenrikspolitikk støtter opp om USAs terrorkrig i etterkant av 11. september. Det er viktig for Rødt å knytte sammen den globaliseringskritiske bevegelsen med alle de som kjemper for fred og mot at uskyldige sivile blir lidende i imperialismens maktspill.

Rødt arbeider for

- å støtte kampen for demokrati, miljø, sosial og økonomisk frigjøring over hele verden
- en internasjonal bevegelse som retter seg både mot den økonomiske imperialismen, gjennom globale institusjoner som verdensbanken og WTO, og mot USA og andre stormakters globale krigføring
- å avsløre imperialistisk ideologi som er et hinder for å bygge en likeverdig og respektfull allianse mellom folk i verden
- å stoppe sexturismen til den tredje verden

Slett u-landsgjelda

Gjelda land i den 3. verden har til Norge må slettes. Norge må gå inn for tilsvarende sletting av gjeld de har til Verdensbanken og IMF. Norge må gå imot at bevilgninger gjennom IMF og Verdensbanken skal påtvinge land i den 3. verden en bestemt økonomisk politikk. All hjelp skal gis som betingelsesløse gaver, eller som langsiktige og rentefrie lån, og de skal komme de undertrykte og fattige til gode. Det må inngås andelsavtaler som fremmer import fra u-land når dette tjener utviklingen til folk og miljø i disse landene.

Rødt arbeider for

- å støtte folk sin kamp for nasjonal frigjøring og selvstendighet. Dette innebærer blant annet: solidaritetsarbeid med nasjonale frigjøringsbevegelser og sosiale bevegelser i den 3. verden.
- samarbeid med EU-motstandere i land både i og utenfor EU. Rødt vil utveksle erfaringer og samarbeide om felles aksjoner og tiltak. Dette gjelder både som parti og gjennom partikamerater som tar initiativ til slikt samarbeid i andre organisasjoner de jobber i, som fagbevegelsen, kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen, bondeorganisasjoner osv.
- å utvikle kontakt og samarbeid med sosialistiske organisasjoner, frigjøringsbevegelser og sosiale bevegelser overalt i verden

26. Ikke en krone, ikke en kvinne, ikke en mann til angrepskrig

Militærpolitikken til Rødt er basert på en analyse av militærapparatets rolle. Norge er et langstrakt land med viktige ressurser i sine nærområder. Kamp om disse ressursene vil kunne bli en dominerende konflikt i dette århundre. Energi- og matressurser i havet vil være sentrale ressurser folk kan leve av i Norge i lang tid framover. Både USA, EU, Kina og India vil i framtida ha enorme energibehov, som de ikke klarer å dekke sjøl.

Transportveier for energi vil i økende grad skje i norske nærområder. Å hindre stormaktsrivalisering over norske områder og ressurser er den sentrale utfordringen for norsk industri- og sikkerhetspolitikk. Dagens norske «sikkerhetspolitikk» er derimot ikke å skape sikkerhet for disse ressursene. Det norske militærapparatet innrettes mindre og mindre på forsvar, og mer og mer på deltakelse i USAs angrepskriger.

NATO

Norge er gjennom NATO-medlemsskapet og gjennom støtte til USA og andre stormakters imperialistiske politikk en aktiv del av imperialismen. Gjennom «Out of area»-linja fra 1999 så har NATO tatt nok et skritt mot å bli et reint militært krigsredskap for USA. USAs prosjekt er verdenshegemoni gjennom en allianse med det USA kaller «de villige». Og Norges regjering er villig. Villig til å sende norske soldater som deltakere i USAs kriger. Villig til å utvikle og kjøpe våpen som gjør norske militære nyttige for USA. Villig til å bidra til USA – imperialismens effektivitet.

Rødt arbeider for

- å få Norge ut av NATO
- å stanse forhåndslagringen av NATO-materiell
- å få slutt på NATO-øvelser på norsk jord
- oppløsning av de norske enheter som er en del av NATO eller EUs innsatsstyrker
- at internasjonal deltakelse i fredsbevarende operasjoner bare skal skje der alle parter aksepterer tilstedeværelsen

Vernepliktshær

Den anti-invasjonskapasiteten som det norske militærvesenet bygde opp etter den andre verdenskrig, basert på forsvaret av norsk territorium mot en fremmed angriper og et mobiliserbart vernepliktsforsvar, bygges ned. Stortingsflertallet prioriterer et profesjonelt militærapparat i stor grad basert på vervede mannskaper, som skal settes inn i intervensjonskriger verden rundt.

Rødt går imot å bevilge penger til et slikt militærapparat, og oppfordrer folk til ikke å verve seg til slik tjeneste. I stedet går Rødt inn for å utvikle et forsvarskonsept som tar sikte på å bekjempe en okkupasjon, både gjennom en vernepliktshær og opplegg for å mobilisere befolkningen til ulike former for motstandskamp.

Rødt arbeider for

- atomnedrustning og forbud mot ABC-våpen
- forbud mot produksjon av spaltbart (radioaktivt) materiale til våpenbruk
- å styrke Kystvakten for å bedre suverenitetshevdelse i norske nærområder
- at de stedene som mister militære arbeidsplasser skal få støtte til å bygge opp varige sivile arbeidsplasser
- å hindre en profesjonalisering av militæret
- å sikre retten til politisk militærnekting
- å sikre retten til politisk arbeid i militæret, og sikre de sivile vernepliktige retten til få opplæring i sivile motstandsformer, teknikker og organisering
- desertering hvis forsvaret blir brukt mot landets egne innbyggere eller i imperialistisk aggresjon

27. Samiske rettigheter

Etter at dagens grenser på Nordkalotten ble trukket opp av kolonimaktene, er samene spredt i fire ulike stater. Innenfor de eksisterende statene står samefolkets kamp om retten til å trygge og utvikle sitt eget språk, sin egen kultur og sitt eget næringsliv.

Lokal kontroll med naturressursene

De samiske områdene på hele Nordkalotten inneholder store naturrikdommer som kapitalkreftene ønsker seg kontroll over. De nasjonale og internasjonale kapitaleierne driver et utstrakt kappløp for å få kontroll over ressursene og landområdene i Barentsregionen og i de samiske områdene gjennom å frarøve befolkningen sin tradisjonelle rett både til områdene og ressursene. Samefolket har derfor felles interesser med den norske arbeiderklassen i å kjempe mot disse kreftene. Rødt vil støtte kampen for lokal kontroll med ressursene i disse områdene både av hensyn til bosetting, arbeidsplasser og samisk kultur.

EØS og urfolkene

Det er bare gjennom sameretten at en kan oppnå og sikre lokal kontroll over naturressursene. Det hjelper ikke å akseptere sameretten dersom EU og EØS sitt regelverk skal være overordnet. EØS-reglene gjør det mulig med alle typer inngrep i nærområdene uten at lokalbefolkningen kan hindre det. Alle de samiske områdene fra Sør-Varanger til Femunden må fritas fra EØS-reglene, gjerne gjennom en urfolkssone. Ressursrettighetene skal være kollektive for lokalbefolkningen. Tradisjonell næring må sikres infrastruktur som gjør det mulig å leve av det, og lokale kapitaleiere må gis fortrinn ved etablering, drift og eventuelle salg. Det må også legges føringer som for eksempel at over-skuddsbedrifter ikke kan flyttes ut av regionen.

Sametinget

Sametinget må få full vetorett ved inngrep som Sametinget selv definerer som skadelig. Den norske stat har et særlig ansvar for den sjøsamiske befolkningen. Dette er den gruppen av samisk befolkning som har blitt utsatt for den sterkeste fornorskingsprosessen og er i størst grad frarøvet sitt språk, sin kultur og sin samiske identitet. Sjøsamene må tilbys samisk undervisning. Dette er et statlig ansvar, og staten må sette kommunene og fylkene i økonomisk stand til

å gjennomføre dette med øremerka midler. Samiske næringer som fjordfiske og kombinasjonsdrift må gis vern og utviklingsbetingelser gjennom reetablering og oppbygging av infrastruktur som gjør næringene og arbeidsplassene trygge og samfunnsøkonomisk lønnsomme.

Rødt arbeider for

- at Sametinget må få full vetorett ved inngrep som Sametinget sjøl definerer som skadelige for samisk språk, kultur og næringsliv
- stans i alle naturinngrep i samiske områder i tråd med vedtak i Sametingets plenum. Her kan spesielt nevnes inngrepet i Mauken-Blåtind skytefelt i Indre Troms.
- at samisk næringsforvaltning, og naturforvaltning som har innvirkning på samisk kultur, legges inn under Sametinget. Der det oppleves som naturlig må naturforvaltningen samordnes med staten.
- at reindriftsadministrasjonen blir lagt under Sametinget

Finnmarksloven

Rødt mener Finnmarkloven ikke oppfyller kravene i ILO-konvensjon 169.

Trass i at Stortinget har tatt inn henvisning til ILO-konvensjonen i paragraf 4 i lovframlegget, er hele innretningen av loven en tolking av kravene ILO-konvensjonen stiller til norske styresmakter som er heller tvilsom. ILO-konvensjonen tar opp «rett til eierskap og rett til bestivelse» (rights to ownership and rights to possession) – som ble grundig drøftet, før ILO-konvensjonen ble vedtatt i Geneve i 1990. Justiskomiteen har ikke tatt hensyn til dette i sitt lovforslag.

Det er ikke tilstrekkelig å opprette et privatsrettslig eiendomsselskap slik Finnmarkloven legger opp til. Konvensjonen krever et selvstyreorgan med en viss form for autonomi i forhold til statsmakten.

Virkeområdet for Finnmarkeiendommen tar heller ikke hensyn til kravet om å inkludere ressursene som skal sikre utviklingen av den samiske folkegruppa. Marine ressurser og undergrunnsressurser må inkluderes i et kompetanseområde til et forvaltningsorgan.

Stortinget har heller ikke tatt i betraktning Samerettsutvalget sine konklusjoner om forholdet mellom Statskog og en framtidig Finnmark-forvaltning.

At Stortinget også legger seg opp i valgreglene for valg av styremedlemmer til Finnmarkeiendomen er overformynderi og bygger også opp under mytene om reindrifts-samer som de «egentlige» samene.

Rødt mener Stortinget ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til de innspillene Sametinget kom med da Regjeringa la fram sin innstilling i 2003 og under konsultasjonene med Justiskomiteen.

Næringsgrunnlag

Den mest synlige samiske næringen, reindriften, må sikres mot inngrep fra storsamfunnet, og gis utviklingsmuligheter. Reindriften er en så viktig kulturbærer at alle inngrep og forstyrrelser i naturen må underordnes reindriftens behov for drift, ro og beiteland.

Rødt arbeider for

- at reindriften sikres mot naturinngrep som er til skade for næringen
- at fjordfiske i samiske områder gis særskilt vern og utviklingsmuligheter
- at kombinasjonsnæringer stimuleres gjennom ulike tiltak
- at samisk utviklingsfond årlig blir tilført faste midler fra andre næringsavtaler som omfatter samiske næringsutøvere. Dette skjer i dag fra år til år gjennom forhandlinger innen landbruk og reindrift. Her må også fiskeri inn og reetableres som en viktig del av de faste overføringene.
- at virkeområdet for Samisk Utviklingsfond må utvides til å gjelde alle områder der det bor samer

Samisk kultur

Samisk kultur må bli styrket gjennom økt støtte til samisk teater, flere programmer på samisk i radio, tv og støtte til flere bøker på samisk. Film og tvprogram må bli tekstet på samisk. Sameradioen må få en egen landsomfattende kanal med ansvar for alle samiske dialekter og mulighet for å lage daglige tvsendinger på samisk. Pressestøtteordningen må også få sine tilbud innenfor disse områdene på en identitetsskapende måte.

Rødt arbeider for

- at samiske kunstnere gis reell mulighet til å utøve sin skjerv gjennom gode virkemidler
- økt støtte til samisk kunst, kultur og språk, som også tar større hensyn til den kystsammiske historie og driver identitetsskapende arbeid også for denne delen av den samiske befolkningen
- å forbedre virkemiddeltiltakene for å øke antallet samiske lærere og til produksjon av samisk læremateriell
- at sjøsamene må tilbys samisk undervisning i både språk og kultur, og det må legges til rette for det der de bor
- økte tiltak for å rekruttere lærekrefter. Her må det gis virkemidler i form av lønn og annet. Det må utvikles materiell innenfor bl.a. IKT og CD-rom, og det må etableres samiske språk- og kultursentre i kystsamenes områder.

Nordisk råd

Spørsmålet om samisk representasjon i Nordisk Råd har siden 1970 vært et ytre ønske fra samisk side. Spørsmålet har vært behandlet fem ganger i Nordisk Råd. Hittil har samene kun oppnådd observasjonsstatus i Nordisk Råd. Observatørstatusen innebærer rett til å overvære Nordisk Råds sesjoner, samt talerett under generaldebatten. Observatørstatusen gjelder for én representant fra hvert av Sametingene i Norge, Sverige og Finland, mens taleretten kun gjelder for én samisk representant. Samene er det eneste folk i dag i Norden som ikke er medlemmer av rådet. Samene, som er bosatt på tvers av riksgrensene mellom Finland, Norge, Sverige og Russland, er det folk som også fysisk sett passer best i forhold til Nordisk Råds målsetting om et grenseløst Norden.

Rødt arbeider for

- fullverdig samisk medlemskap i Nordisk Råd med minst tre representanter
- forståelse i Norge og i våre naboland for behovet for fellesnordiske samiske administrative enheter, og tilfredsstillende finansiering av disse

28. Gode oppvekstvilkår

– et offentlig ansvar

Barn trenger trygge og forutsigbare rammer og støttende omsorgspersoner for å utvikle egenverd og sjøltillit. Sammen med andre barn utvikles sosial kompetanse og læring. For å sikre flest mulig en god oppvekst mener Rødt at det offentlige må ta langt større ansvar for barn og unge enn det som gjøres i dagens samfunn. Barna må sikres oppvekstvilkår slik at de ikke lider skade og hemmes i sin utvikling.

Rødt mener alle barn vil profitere på å være i gode barnehager og skolefritidsordninger. Barnehagetilbudet skal være der fra første stund. Slike tilbud må være gratis hvis alle skal kunne bruke dem. Grunnskolen og videregående skole må i større grad møte barn og unge ut fra den enkeltes forutsetninger og støtte hver enkelt i deres utvikling og læring. Barn trenger lekemiljøer og fritidstilbud. Ungdom trenger egne møtesteder. Når dette mangler, trekkes en del ungdom til shoppingsentre og rusmiljøer. Der hvor det fins ungdomskubber og ungdomshus, er disse ofte truet av nedlegging. Rødt mener det er en offentlig oppgave å sørge for rusfrie møtesteder for ungdom.

Foreldre ønsker det beste for barna sine, men samfunnets rammer tar fra mange muligheten til å gi barna og de unge gode oppvekstvilkår. Alt for mange barn lever i dag i fattigdom uten å få tilstrekkelig hjelp fra det offentlige. Alt for mange barn vokser opp i familier med vold eller rus. Terskelen for å få hjelp er for høy. Det forebyggende arbeidet er for dårlig. Samfunnet er bygget opp om kjernefamilien som økonomisk grunnenhet. Dette gjør barn og unge sterkt avhengig av den familien de er født inn i. Det gjør det vanskeligere for andre å gripe inn hvis barn og unge trenger støtte og hjelp. Rødt mener at barn og unge i alt for stor grad framstår som den enkelte families private eiendom i dagens samfunn. Det kan skape store problemer og kamp om barna ved samlivsbrudd. Rødt mener generelt at det offentlige skal ha et stort ansvar for at barn har en trygg og god oppvekst. Rødt er derfor for at alle barn skal ha rett til beskyttelse fra barnevernet uavhengig av hvor de oppholder seg, og hvem som har omsorgsansvaret, inkludert samværs hjem. Barnekonvensjonen er nedfelt i norsk lov og det er viktig å beskytte barn i tilfeller hvor for eksempel skadelig samvær finner sted.

Så lenge kvinner ikke er sikret økonomisk sjølstendighet, kan det være vanskelig og umulig å bryte

ut av uholdbare familieforhold. Aleneforeldre bys dårlige økonomiske kår. Etter Rødts mening må hvert enkelt individ sikret økonomisk sjølstendighet. Styrket offentlig satsing på alle områder innen oppvekst vil være til beste for barn, unge og deres nærmeste omsorgspersoner.

Rødt arbeider for

- opprustning av det kommunale barnevernet. Gi barna hjelp nå – ikke still dem i kø.

Barnehagen

Alle førskolebarn skal ha rett til et godt, gratis barnehagetilbud tilpasset sine og foreldrenes behov. Bygging og drift av barnehager er et offentlig ansvar. Barnehagen er en del av utdanningssystemet, og en viktig faktor for at alle barn skal sikres likeverdige og gode oppvekstvilkår og en god barndom. Barnehagen skal være et sted for lek, omsorg, læring og tilsyn. Innholdet skal både preges av respekt for det enkelte barns eget verd, og en solidarisk og kollektiv holdning. Utvikling av sosial kompetanse, fantasi og kreativitet er det viktigste i barnehagen.

Rødt arbeider for

- utbygging av offentlige og gratis barnehager til alle barn
- lovfesta rett til barnehage for alle barn under skolealder
- en styrer med førskolelærerutdanning i hver barnehage
- at kvaliteten i barnehagen må sikres ved at personalet har formal- eller realkompetanse til sitt arbeid
- økning i førskolelærerlønnen for å rekruttere flere pedagoger til barnehagene
- økt satsing på å rekruttere personale med flerkulturell og minoritetsspråklig kompetanse
- økt antall pedagoger og økt antall ansatte generelt i barnehagene, noe som krever økte driftsbevilgninger
- nei til kristen formålsparagraf i barnehage

- alle barnehagereformer må fullfinansieres av staten
- å bruke pengene på barnehager, ikke på kontantstøtte og privat barnepass
- tilfredsstillende areal- og bemanningsnormer
- at døgnåpne barnehager skal være et tilbud i alle kommuner

Skolefritidsordningen

Skolen må ha en skolefritidsordning som dekker barnas og foreldrenes behov. Dårlige skolefritidsordninger legger mer omsorgsansvar på kvinner. De blir presset ut av jobb eller over i deltidsstillinger. Skolefritidsordningen skal være gratis og full finansiert av statlige midler.

Rødt arbeider for

- gratis skolefritidsordning til alle
- at familier med stort omsorgsansvar blir sikret et avlastningstilbud
- lokaler som tilfredsstillende elevenes arbeidsmiljø med plass til lek, lekselesing og hvile for alle 6–9-åringer
- gode lekeareal ute og inne, også for de minste
- tilfredsstillende areal- og bemanningsnormer
- at innhold med kvalitet i SFO sikres ved at personalet har formal- eller realkompetanse til arbeidet sitt
- at daglig leder skal ha relevant utdanning
- førskolelærere og lærere for 6-åringene skal ha samme lønns- og arbeidsvilkår som de andre lærerne på barnetrinnet

Ungdom – fotball, fiolin eller flatfyll?

Ungdom i dag blir ofte enten sett på som konsumenter eller som et problem. Samtidig som en bekymrer seg for at ungdom havner på skråplanet, bruker rusgifter i stadig yngre alder, og ikke har andre hobbyer enn shopping, er det overhodet ingen vilje til å se på hva som er årsakene til disse problemene. For så å ta tak i dem og gjøre noe med det! I mange kommuner legges det lille som finnes av ungdomstilbud ned. Hvis en ikke føler seg hjemme i korpset eller i idrettslaget, har en så og si ingen tilbud i dag. Ungdom har svært få tilbud som ikke koster penger. For å hindre at ungdom blir passive konsumenter må en ha gode, allsidige tilbud og aktiviteter, som er gratis. Organiserte aktiviteter koster penger, det samme gjør kaféturer, kino og lignende. I dag blir ungdomskulturen kommersialisert og stadig mer seksualisert – veien til lykke for ungdom er å være pen, attraktiv og vellykket. Og

veien dit koster naturligvis penger. Seksualiseringen skaper trange rammer for hvordan en skal være.

Ungdom som vil skape andre tilbud har i liten grad mulighet til å finne uttrykksmåter og å kunne drive med interesser utenom det etablerte. Den kulturen ungdom skaper blir ofte kriminalisert og sett på som et problem istedenfor en styrke og en ressurs. Et eksempel på dette er graffiti, som utelukkende behandles som et problem, og omtales som en innfallsport til kriminalitet og narkotika. Ingen spør om graffitien også kan være kunst, og et kreativt uttrykk. Ungdom må sees som en ressurs. De må gis spillerom og tilbud. La dem jobbe sammen med voksne, eller sammen andre ungdommer. Gi ungdom en mulighet til å utvikle seg selv og andre. For å skape gode tilbud må ungdom gis makt, og voksne kan ikke komme med en mal for hvordan dette best legges opp. Å ha muligheten til å forme sine egne tilbud – og å bli tatt på alvor – må være et krav for å utvikle tilbud. I mange kommuner har man opprettet ungdomsråd for å forsøke å gjøre noe med dette. Det er viktig at disse rådene får reell påvirkningsmulighet, og ikke bare blir til «pynt» for politikerne. Ungdomsrådene må få nødvendig opplæring og oppfølging, men de må også få rom til å utvikle sine egne arbeidsmetoder, møteformer og prioriteringer.

Tanker, ideer og fantasier skal ikke kveles av budsjetttrammer. Ungdoms engasjement og vilje til å skape noe selv, må ikke bli sett på som en byrde, en ekstra utgift på budsjettet som man helst skulle vært foruten. Ungdom må tas på alvor.

Rødt arbeider for

- at fritidsklubber skal bli lovpålagt
- at det skal opprettes flere ungdomshus, både sjølstyrte og kommunalt styrte
- at det skal settes av penger til å opprette ungdomsbaser og/eller ungdomskontakter
- at det skal etableres rusgiftfrie helgetilbud for ungdom, som f.eks. kveldsåpne ungdomshus, ungdomskafeer, diskotek osv.
- at ungdoms egenorganisering skal støttes økonomisk
- at det skal opprettes ungdomsråd i kommuner eller distrikt. Ungdomsrådene skal velges gjennom demokratiske valg av ungdom selv
- at ungdomsrådet skal ha møte- og talerett i hovedutvalget, formannskap og kommunestyret
- at staten tilfører de ressursene som trengs for drive ungdomsarbeid

29. Gratis, mangfoldig og offentlig skole for alle

Rødt er for en gratis offentlig skole for alle barn og unge fra grunnskolenivå og til og med videregående. En slik enhetsskole – eller fellesskole – skal gi alle lik rett til utdanning, samme hvor i landet de bor, uavhengig av kjønn, nasjonalitet og religion, og uavhengig av foreldrenes inntekt. Dette utelukker ikke at spesialskoler trengs på områder hvor vanlige grunn- og videregående skoler ikke har forutsetninger for å strekke til. Med dette som bakgrunn er Rødt mot private skoler, også private livssynsskoler.

Det er et statlig ansvar å sørge for at kommunene får nok penger til å bygge og drive en god, oppdatert skole hvor barn fra alle samfunnslag kan møtes. Enhetsskolen må møte det enkelte barn og den enkelte ungdom ut fra deres forutsetninger og slik skape best mulig forhold for vekst, utvikling og læring i en sosial sammenheng blant jevnaldrende. En felles skole for alle vil forutsette en skole uten kristen eller annen religiøs formålsparagraf.

Rødt arbeider for

- en offentlig, gratis grunnskole og videregående skole der folk bor
- at alle elever får en bærbar PC, og at skolene får trådløst nett
- en religions- og livssynsnøytral skole uten kristen formålsparagraf
- at KRL-faget må bort. Elevene i grunnskolen må få en nøytral opplæring om forskjellige religioner og ideologier. Inntil dette skjer, full fritaksrett.
- å sikre retten til særskilt opplæring (spesialundervisning)
- tilgjengelig skolebøker, programvare og annet materiell på begge målføre

Den nyliberalistiske skolen er på vei

Den offentlige skolen er i dag under stort press fra høyre. Myndighetenes nyliberalistiske politikk er i ferd med å ødelegge enhetsskolen. Alle endringer framsettes under et røykteppe av frihets- og kvalitetsretorikk samtidig som styringslinjene skjerpes. Lærere og rektorer lokkes med lokale lønnstillegg for å gjennomføre endringer.

Det bygges opp en testbasert skole, hvor bare det individuelt målbare teller. Det legges opp til konkurranse mellom elever og skoler, privatisering og økt gjennomstrømning i utdanningssystemet. Dette er i strid med Rødts syn, og Rødt vil motarbeide denne utviklingen.

I 2003 ble opplæringsloven endret og klassebegrepet og klassesdelingstallet forsvant fra norsk skole. Tidligere sikret loven at klassestørrelsen ikke oversteg 28 på barnetrinnet og 30 på ungdomstrinnet. Skolene ble tidligere sikret lærerstillinger ut fra antall klasser. Endringene har ført til færre lærere og større elevgrupper. I nyliberalistisk ånd innføres stykkprisfinansiering, som igjen vil framtvinge større grupper og skoler. Rødt sier nei til stykkprisfinansiering. Rødt vil gjeninnføre klassen som grunnenhet i skolen.

Rødt arbeider for

- gjeninnføring av klassesdelingstallet. Klassen skal være enheten i skolen. Ingen klasser over 20. Rødt vil arbeide mot fleksibel skolestart og mot aldersblandede grupper som grunnenhet i fulldelte grunnskoler. I videregående skole: Allmennfag maks 20 per klasse, yrkesfaglig: maks 15 per klasse.
- å avskaffe stykkprisfinansieringen. Antall klasser skal være grunnlag for finansiering

Nei til nasjonale prøver
– ja til en utforskende hverdag

For å kunne sammenligne og rangere skolene har myndighetene innført standardiserte, nasjonale prøver. Prøvene er en forutsetning for å gjennomføre den nyliberale skolen. Men framfor kvalitetsøkning vil de føre til ensretting og vekt på snever målbar kunnskap. Prøvene tar tida bort fra annet viktig læringsarbeid i skolen. Prøvene har ført til opprør. Rødt støtter fullt ut kampen mot de nasjonale prøvene.

Rødt arbeider for

- **at nasjonale prøver stanses. Ingen offentliggjøring.**

Streberskolen

Med unntak av små fädelte skoler, går barn og unge i enhetsskolen sammen med jevnaldrende. Skoleklassen er en sosial arena hvor elevene i tillegg til faglig lærdom, skal lære å være sammen og respektere hverandre, trass i ulikheter. Dette er i strid med det nyliberalistiske skolesystemet. Her blir målet at de «flinkeste» skal opp og fram til neste testnivå så fort som mulig. Sjøl om det er anerkjent læringsteori at de minste barna lærer gjennom lek, blir leken på småskoletrinnet sett på som heft og tidssløsing. Begrepet småskolen fjernes. For at de «flinkeste» ikke skal heftes, innføres aldersblanding og fleksibel skolestart. Fleksibel skolestart vil si at barna ikke starter felles i 1. klasse om høsten, men at foreldrene kan la barnet starte på skolen når det fyller 6 år, hvis fødselsdagen er før ordinær skolestart i august. Det som tidligere var videregående skoles pensum trekkes ned i grunnskolen, og grunn- og videregående skole får fellesbetegnelsen «det 13-årige løp.» På sikt vil dette føre til økt gjennomstrømning i skolen. Målet blir å gjennomføre løpet på under 13 år. Skolen vil omskapes til en streberskole med vekt på kunnskap som kan måles på standardiserte tester, hvor det hele tida gjelder å hige mot neste testnivå. Nå utvikles nye læreplaner i tråd med de samme nyliberalistiske målene. Denne skolen er stikk i strid med Rødts idealer.

Rødt går inn for en skole tar utgangspunkt i elevenes styrker og særegenheter og legger til rette for kreativitet, optimal læring og utvikling. En skole for alle krever nok lærere med allsidig og god kompetanse. Den flerkulturelle skolen krever morsmålslærere og lærere med kompetanse på området norsk som andrespråk. Retten til særskilt undervisning (spesialundervisning) må sikres.

Videregående skole

Kutt i skolesektoren er en årlig foreteelse i de fleste fylkeskommuner. De fleste fylker har i dag langt færre skoleplasser enn det som er lovpålagt. Disse kuttene rammer to steder. Små skoler i distriktene legges ned og yrkesfaglige og alternative linjer fjernes. Det er i dag for få skoleplasser på yrkesfag og lærlingeplasser i forhold til behovene.

Det er lovfestet at videregående skole i Norge skal være gratis, men likevel må elever ut med opptil 10 000 kroner i året til bøker og utstyr. De yrkesfaglige linjene er de dyreste. I tillegg er det umulig å leve på det borteboerstipendet staten gir til elever i videregående skole. Elever må enten ta opp lån for å klare seg, eller jobbe på fritida, noe som svært ofte går ut over skolearbeidet. Rødt vil jobbe for lik rett til utdanning for alle, uavhengig av om man kommer fra by eller bygd og uavhengig av foreldrenes økonomi.

Rødt arbeider for

- **gratis læremidler i videregående opplæring**
- **at alle typer helsetilbud skal være gratis for alle elever og lærlinger under videregående opplæring. Lærlingene må få reell rett til å benytte seg av helsetilbudet.**
- **tilgjengelig bøker, programvare og annet materiell på begge målføre**

Fagopplæring

Rødt vil jobbe for lovfestet rett til fagopplæring: Retten til fagopplæring i bedrift må lovfestes. Et år på skole kan ikke erstatte to år i bedrift. VK2 i skolen er et utilstrekkelig tilbud, men for de elever som ønsker det, må dette være et alternativ inntil lovfestet rett til fagopplæring i bedrift er realisert. De som i dag ikke får plass på bedrift må nøye seg med VK2 som kompensasjon. Dette fører til «A»- og «B»-lag når elevene skal ut i arbeidslivet seinere. Rødt vil arbeide for at det er nok midler til at alle, uansett alder, får et skikkelig opplæringstilbud i bedrift, og deretter legges ned tilbudet om VK2 i skolen.

Den videregående skolen må bli den viktigste enheten i voksenopplæringstilbudet i de kommende årene. Skolene må bli kompetanse- og ressurscenter for næringslivet og offentlig sektor, bl.a. med kraftig satsing på IT-opplæring.

Rødt arbeider for

- at flest mulig får skrive- og leseopplæring på sitt morsmål
- at det settes av nok midler til tiltak mot seksuell trakassering og mobbing
- å sikre et godt fysisk arbeidsmiljø. Det betyr skoler av høy bygningsmessig standard
- at alle skoler skal være tilknyttet en skolehelsetjeneste som har både lege og helsesøster. Tilgangen på tjenesten må stå i forhold til skolens størrelse.
- at skolene skal tilby et gratis måltid til elevene i løpet av skoledagen
- at det stilles krav til faglig-pedagogisk utdanning til skolens leder, samt krav til tre års praksis

30. Høyere utdanning

De seinere årene har Norge opplevd en ny utdannings-eksplosjon. Denne har imidlertid ikke blitt fulgt opp med tilstrekkelige midler og satsing. Selv om høyere utdanning blir stadig viktigere i yrkeslivet, heves terskelen, heller enn senkes, for opptak til utdanningsinstitusjonene. Dette skaper en situasjon der annen erfaring og kompetanse blir nedvurdert i forhold til karakterkravene.

Kampen for høyere utdanning er en kamp for kunnskap. Kunnskap er en kilde til makt, og tilgangen til kunnskap er viktig for å kunne utnytte og påvirke det samfunnet vi lever i. Lik rett til høyere utdanning er derfor en av forutsetningene for et demokratisk samfunn. Vi ser i dag en skeiv rekruttering til høyere utdanning, både når det gjelder etnisk bakgrunn, klasse og geografi. For Rødt er det ikke et mål at alle skal ta høyere utdanning, men at alle skal ha retten til det.

Rødt arbeider for

- at høyere utdanning ikke skal privatiseres
- at universiteter og høyskoler ikke må konkurrere økonomisk
- økt offentlig støtte til å dekke både utdanning og forskning ved høyere utdanningsinstitusjoner
- gratis fjernundervisning i teoretiske fag, gjerne ved bruk av IKT-verktøy

Kvalitetsreformen

Ulike regjeringer har de siste årene svekket den høyere utdanningen. Den såkalte Kvalitetsreformen, som følges opp av dagens regjering, er en reform som i større grad gjør høyere utdanningsinstitusjoner til arbeidskraftfabrikker. Den eksterne innflytelsen i institusjonene økes, bevilgningene kuttes og studentenes stipendandel avgjøres av studiepoeng. Universiteter og høyskoler må konkurrere om studenter for å få sin andel av bevilgningene, noe som rammer både mindre utdanningsinstitusjoner og mindre fag. På sikt kan denne utviklingen føre til økt privatisering slik vi nå ser i land som Australia og USA. Rødt arbeider for at Norge avviser forslag innen GATS-forhandlingene som gjør utdanning til en internasjonal handelsvare. Universitetet som institusjon for kunnskapsutvikling svekkes. Både ansatte og studenter blir stadig større grad produsenter og ikke utviklere. For å motvirke dette ønsker Rødt å sikre den frie grunnforskningen, og styrke studenters mulighet til å påvirke det faglige innholdet.

Rødt arbeider for

- at pengene ikke skal følge studenten – også små fag og utdanningsinstitusjoner må opprettholdes
- at utdanningsinstitusjonene må ha indre sjølstyre, men være åpne for samarbeid med organisasjoner, institusjoner og arbeidsliv
- at styringen av universiteter og høyskoler fortsatt ikke skal overlates til eksterne representanter
- at realkompetanse, ikke bare skoleresultater, må tas på alvor
- større aksept for utdanning fra utlandet
- gratis norskkurs ved alle høyere utdanningsinstitusjoner
- at u-landsparagrafene i Statens Lånekasse gjeninnføres og utvides til Øst-Europa
- at studentene skal ha rett til å innvirke på det faglige innholdet

Studentenes livsvilkår

Studentenes økonomiske og sosiale vilkår svekkes. Sjøl om nedkortingsreformen har medført en viss økning i den generelle studiestøtterammen, ligger studentene langt etter andre grupper i samfunnet. Prisene i studentbarnehagene har økt kraftig, og prisene på utleieboliger og studentkantiner er definert ut fra markedsprisene.

Rødt arbeider for

- fullstipendiering til alle studenter uavhengig av studiepoengproduksjon
- bedre bolig- og barnehagetilbud og styrking av studenters sosiale rettigheter
- radikal kjønnskvoltering og øremerking av stillinger for kvinner i alle vitenskapelige studium
- å få kvinneperspektiv inn på pensum i alle relevante fag
- tiltak mot seksuelle overgrep mot kvinnelige studenter bl.a. ved hjelp av yrkesetiske retningslinjer for undervisningspersonale og veiledere
- en egen lov om studenters rett til arbeidsmiljø

31. Informasjonsteknologi

Personlige datamaskiner, Internett, mobiltelefoni og bredbånd forandrer dagligliv og samfunn i høyt tempo. Norge ligger blant de aller fremste i denne utviklinga. Dette er teknologi som har potensiale til å forbedre samfunnet, men også til å ta fra folk frihet og gi større sosial ulikhet.

Den nye informasjonsteknologien gir fantastiske muligheter for rask, miljøvennlig og effektiv distribusjon av informasjon, programvare og kultur. Stadig mer av dette blir fritt tilgjengelig på Internett, og kan nytes av alle som har tilgang på Internett. På den andre siden, så er det ikke alle som har tilgang på Internett, og denne informasjonsflyten utfordrer gamle monopoler innen kultur, programvare og informasjon som ønsker å holde slikt lukket og proprietært. Så vi ser i dag en offensiv fra deler av storkapitalen for å ta folk friheten til å dele med andre, slik at de kan fortsette å tjene penger på å selge informasjon stykkvis og delt.

Vi vil ikke underslå at fri flyt av informasjon og en rett til å fritt dele med andre vil være en utfordring for noen yrker, slik som kunstnere, fotografer, programmere og journalister. Det vi derimot vil holde helt fast på er at svaret ikke må være å redusere folks frihet, men finne løsninger som er framtidretta og peker mot et samfunn med mer frihet og likhet enn i dag.

Informasjonsteknologi kan ikke løse alle verdens problemer. Tilgangen til denne teknologien er et sosialt spørsmål som må reises og kjempes for, og maskiner eller informasjon kan ikke løse noen problemer i seg selv. Teknologien er et redskap som kan brukes både til å skape totalitær kapitalisme og til å skape fri og demokratisk kommunisme.

Rødt arbeider for

- **at alle skal ha god tilgang til informasjonsteknologi i skolen. Det innebærer**
 - at det må være felles minstekrav til PCer og nett i alle skoler
 - at alle skoler må raskt få internt trådløst Internett
 - penger til sabbatår og videreopplæring til lærere
 - støtte til lokal og sentral utvikling av pedagogikk
 - støtte til utvikling av Skolelinux-prosjektet og annen fri programvare til bruk i skolene
- **å gjøre verdenskulturen tilgjengelig for alle på nett. Det innebærer**
 - at lokalbibliotek må rustes opp med statlige bevilgninger som garanterer lik kvalitet uansett kommuneøkonomi
 - støtte til Nasjonalbibliotekets arbeid for å gjøre alle sider av kulturarven fritt tilgjengelig på Internett: Aviser, bøker, radio, tv-programmer, film osv.
 - en kompensasjonsordning til forfattere, oversettere og forlag for å legge ut bøker, film, musikk osv som ikke er i salg fritt tilgjengelig på Internett
 - pressestøtte for gratis kvalitetsaviser og tidsskrifter på Internett
 - offentlig garanti og utbygging av breibånd der det ikke allerede finnes eller bygges ut
- **fri programvare. Det innebærer**
 - åpne formater lovbestemt til offentlig informasjonslagring og kommunikasjon
 - forbud mot lukka, proprietær programvare som standard i stat og kommune
 - nei til patenter for programvare – fjern snikinnføringa av programvarepatenter i Norge
 - at det innføres en offentlig stipendordning for programmerere som utvikler fri programvare (åpen kildekode) til allmenn glede og nytte
 - at stat, kommune og fylkeskommune skal finansiere utvikling av åpen kildekode-programmer til eget bruk, og deretter legge det ut til allment bruk

Ytringsfrihet

Rødt ser ytringsfrihet som et gode, ikke en fare. Lovver som rammer rasisme, barneporno osv. finnes allerede, det trengs ingen nye.

Rødt arbeider for

- **ingen særlover som begrenser ytringsfriheten på Internett**
- **nei til private organisasjoners «nettfiltre» i biblioteker og skoler**
- **retten til å dele informasjon, kultur og programvare med andre på ikke-kommersiell basis uten begrensninger**
- **ingen innskrenkninger i retten til å sitere, kopiere, låne, gi bort eller selge informasjon**
- **at politiet må ikke få enklere tilgang til å kontrollere e-post, annen nettbruk og mobiltelefon enn vanlige brev og telefon**
- **arbeidsgivere må ikke ha rett til å kontrollere e-post på jobben**
- **strengere lovbegrensning av kommersiell samling av persondata**

I dag har bare registrerte pressefolk tilgang til offentlige dokumenter over nett. Sentral loggføring av e-post i staten er avskaffet. Undersøkelser viser at mange viktige saksdokumenter (både elektroniske og på papir) ikke lagres, til skade for demokratiet og historisk forskning. Rødt krever at alle må få innsyn i offentlige dokumenter over Internett

Som et sosialistisk parti slåss Rødt mot teknologiske klasseskiller over hele verden, og for demokrati og ytringsfrihet på nettet for alle. Når de rikeste raner til seg monopol på informasjonen gjør det situasjonen enda verre for de fattigste. Tilgang til verdenskulturen, informasjon om alt fra medisin til lærebøker, nyheter og kunst, og dermed til Internett, må bli en menneskerett.

Rødt arbeider for

- **Norge må støtte FNs målsetting om Internett til alle**
- **Norge må støtte initiativer for informasjonsteknologi for verdens fattige, slik som «One Laptop Per Child»-prosjektet**
- **Kontrollorganene for IP- og DNS-delegering må overføres til FN**

32. Kultur, kulturarv og media

Rødt arbeider for et rikt og variert kulturliv der ulike kunstarter, stilretninger og kulturer med både profesjonelle utøvere og et bredt folkelig kulturliv blir stimulert. Rødt legger særlig vekt på å støtte tiltak som stimulerer og får fram arbeider- og kvinnekultur.

Mangfold i kulturen

For å motvirke den økende kommersialiseringa må det legges spesiell vekt på den norske og samiske folkekulturen i alle sine former. Forholdet må også legges spesielt til rette for innvandrerne sine kulturer og kulturaktiviteter. Innvandrerkultur er en selvfølgelig del av det norske kulturbildet. Rødt går inn for å synliggjøre innvandrernes kultur, og bidra til å øke deres muligheter som kunstnere. Dette må bl.a. skje ved at Norsk Kulturråd i langt større grad enn i dag gir støtte til innvandrere relaterte kulturuttrykk. Nye generasjoner og miljøer utvikler sine egne kulturelle uttrykk som rock, rap, tegneserier og graffiti. Disse er og må behandles likeverdig andre kulturaktiviteter. De har samme krav på offentlig støtte og må sikres mulighet til å utvikle seg på sine egne premisser.

Rødt arbeider for

- at tegneserier får sin egen innkjøpsordning gjennom Norsk Kulturråd
- øremerka midler til økt satsing på rock og andre uavhengige ungdomskulturelle uttrykk
- at det rusfrie kulturtilbudet må bli styrket
- økonomisk styrking av frivillig studiearbeid
- en pris for bøker over hele landet. Forsvar bokavtalen.
- mot at forlag får rett til å eie bokhandler

Offentlig støtte og kulturinstitusjoner

Rødt ønsker økt satsing på kultur gjennom offentlig støtte. Dette må også gjøres gjennom rimelig utleie av lokaler til frivillig kulturaktivitet, gjennom offentlig støtte til både profesjonelle og amatører sin aktivitet, og gjennom subsidiering av priser.

Det offentlige må satse på videre oppbygging av Riksteateret, regionteatrene og støtte til amatørteatrene. Teatrene må trygges gjennom økte bevilgninger. Det samiske teatret må få nok faste stillinger og driftsmidler direkte over statsbudsjettet. Det må komme en sterk økning av bevilgningene til frie grupper.

Rødt arbeider for

- at kunstner- og skribentorganisasjonene sine krav til bruk og økonomisk vederlag blir innfridd
- permanent høyskoleutdanning for norsk folkekultur
- at kunstner- og forfatterorganisasjonenes krav til økt bruk og vederlag blir innfridd

Kultursatsing i kommunene

Offentlige innstramminger fører til dårligere bibliotektilbud, nedlegging av kulturskoler, økt sponning fra næringslivet og høyere priser på kulturtilbud. Da tilskuddet til kulturskolene gikk inn i «sekkebevillingen» til kommunene og makspris blei opphevet har det ført til nedleggelse av mange kulturskoler. Tilbudet som har blitt igjen har for mange foreldre blitt for dyrt.

Rødt jobber for en styrking og videreutvikling av folkebibliotekene. Disse har en sentral rolle som møtested der informasjonsteknologi kan stilles til rådighet og gratis for alle.

Rødt arbeider for

- styrking av bibliotekene med økte og øremerka bevilgninger
- kommunale kulturskoler og internasjonale kultursentra over hele landet
- økte bevilgninger til idrettsorganisasjoner, musikk, korps og andre som tilbyr fritidsaktiviteter for barn og unge

Kulturimperialisme

USA – som den eneste supermakt i verden – har i løpet av de siste tiåra festa sitt grep over verdens folk på mange områder. Ett av de viktigste områdene er USAs kulturelle hegemoni. USA har hatt en bevisst politikk for å påvirke folkets verdensoppfatning ved å spy ut film, såpeserier, reaksjonære rockelåter osv. Å bekjempe USAs kulturhegemoni må være en viktig oppgave for Rødt og styrende for vår kulturpolitikk.

Bryt kommersialiseringa

Kulturlivet i Norge blir i dag truet av kommersialisering og forflatning. Da NRK ble gjort om fra stiftelse til aksjeselskap tok Stortinget et langt steg for å avvikle NRK som kultur- og medieforvaltning med et bredt ikkekommersielt riksdekkende ansvar. Kommersialiserende ensretting vinner fram i fjernsyn, riksdekkende radio, nærradioene og i de nye mediene, i stedet for å øke den kulturelle bredden. Rødt mener det er et offentlig ansvar å bidra til kulturell bredde og plass for annet enn kommersiell formidling i etermediene. Eierkonsentrasjonen i norske media svekker demokratiet. Aviser og etermedier setter mye av dagsordenen for politisk kamp i Norge. Rødt vil motarbeide at makta over media blir samlet på få hender, som i tillegg representerer snevre kommersielle interesser.

Rødt arbeider for

- en økt andel av norsk, samisk og kvensk folkekultur, romanikultur og innvandrerkultur i media
- mer nynorsk i NRK og statsforvaltningen
- gjenoppretting av NRK som en riksdekkende kultur- og mediebedrift som ikke er markedsstyrt
- mangfoldige massemedia. Strengere avgrensinger av eierkonsentrasjon i mediebransjen
- offentlig utbygging av digitalt fjernsynsnett over hele landet
- offentlig utbygd og eid bredbåndsnett gratis til alle husstander og arbeidsplasser
- fortsatt og styrket kommunal kinodrift
- økte bevilgninger til norsk filmproduksjon

Ta vare på fortiden

Det er viktig å ta vare på vår felles kulturarv og kulturminner enten de finnes som anlegg og bygninger i byen eller bygden, i kulturlandskapet eller innsamlet på museum og i arkiver. Manglende statlig støtte fører blant annet til at viktig kunst- og kulturhistorie går tapt, eller er truet og forfaller på grunn av dårlig vedlikehold. Arkeologiske kulturminner ødelegges fordi grunneier ikke har råd til å påkoste utgraving. Rødt vil ha en statlig satsing for å sikre det som er truet av forfall og for å skape økt aktivitet og arbeidsplasser. Rødt mener det er et offentlig ansvar å ta vare på bevaringsverdig arkivmateriale fra organisasjoner, bedrifter og privatpersoner (privatarkiv).

Rødt arbeider for

- styrking av arkiver og museer som tar vare på kvinnekultur, arbeiderkultur og industrihistorie og urfolks, nasjonale minoriteters og nye minoriteters kulturhistorie
- statlige bevilgninger til fylkeskommunenes arbeid med vern av privatarkiv
- at staten skal dekke støtte større andel av kostnadene ved arkeologiske utgravinger for små og mellomstore grunneiere og tiltakshavere

33. Prioriter bredde framfor elite i idretten

Kommersialiseringen av idretten tapper den for ressurser som kunne vært med på å skape gode sosiale idrettsmiljøer for barn, unge og voksne. Hundretusener av barn deltar i ulike idrettsaktiviteter, men frafallet er stort når barn blir ungdom. I et forebyggende sosial- og helseperspektiv må breddeidretten få bedre økonomiske vilkår. I et slikt perspektiv må idrett være et samfunnsansvar.

Rødt arbeider for

- offentlig eierskap og ikke kommersiell drift av idrettsanlegg
- offentlige ansatte innen idretten, både i administrasjon og som trenere
- alkoholfrie idrettsarrangementer
- økonomiske støtte basert på medlemsantall og aktivitet

34. En sosial boligpolitikk for alle

Å bo i en skikkelig bolig er en menneskerett. Rødt støtter alle som arbeider for å oppheve markedskreftenes styring av boligsektoren. Rødts mål er å opprettholde bosetting over hele landet, at alle skal kunne bo godt og rimelig, og at alle skal ha råd til å skaffe seg bolig. Dette krever en offentlig boligpolitikk som ikke er styrt av markedskreftene. Staten må dekke en stor del av kostnadene ved nybygg gjennom billige lån, tilskudd og momsfratak til boliger av husbankstandard. Godt bomiljø, livsløpsstandard og bedre boligkvalitet må være prioritert. En god bolig er en del av et boligområde, der uteareal, areal og bygninger for fellesskap, organisering, rekreasjon og møteplasser er godt løst. Rødt er for en variert boligmasse som gjør det mulig med ulike boformer – for enslige, tradisjonelle familieenheter, generasjonsboliger, flerfamiliehus og ulike kollektive løsninger.

Rødt arbeider for

- å opprette kommunalt boligtilsyn i de større byene, for å bekjempe lovløs spekulasjon og hjelpe til å ivareta leietakeres og boligsøkeres interesser
- å innføre straff for boligspekulanter og for utleierye som begår overgrep mot boligsøkere og leietakere, at kommunene skal ha plikt til å rapportere slike forhold til politiet og at politiet skal sette av ressurser til å bekjempe boligkriminaliteten at boligformidlingsloven blir gjeninnført og at det innføres en streng husleiereguleringslov som gir utleieplikt, sosial fordeling av ledige boliger og lave priser

Boligmangel og regulering av boligmarkedet

I dag er det boligmangel – spesielt i byene. Mange er blitt gjelds ofre sjøl om de bare har, eller hadde, en bolig med vanlig standard. Avviklingen av den sosiale boligpolitikken og den liberaliseringen av statlig og kommunal boligpolitikk som skjøt fart fra 1980, er hovedgrunnene til dette. Nå har entreprenører, banker og de som eier flere boliger, frie hender til å få boligkjøpere og leietakere uhemmet. Utviklingen viser at det regulerte boligmarkedet med priskontroll og offentlige subsidier fungerte mye bedre enn dagens «frie marked». Studenter og andre uten fast arbeidsinntekt får ikke boliglån, og er i stedet henvist til å betale skyhøye husleier. Studielån, stipender og lave inntekter skal ikke finansiere privatboliger til folk som allerede har god økonomi.

Rødt arbeider for

- at staten gjennom momsfristak, husbankens lånevilkår og tilskudd skal sørge for rimelige boligkostnader for nye boliger av husbankstandard
- at staten og kommunene skal bygge utleieboliger med lav husleie
- at sosialkontorenes bruk av hospitser og hospitsliknende «boliger» til husløse opphører
- at all boligrente bestemmes av Stortinget. Husbankens rente skal tilbake til 2 %, rentetrappa fjernes og avdragstida skal igjen økes til 50 år. Husbanken styrkes med økte lånerammer for å kunne møte en økt kommunal byggeaktivitet og mottak av flyktninger og innvandrere.
- at momsfristak blir gjeninnført for nye boliger av husbankstandard
- at når gårdeier bryter utleieplikten i mer enn 6 måneder, skal det være tillatt å ta boligen i bruk gjennom okkupasjon

Boligbyggelagene

De store boligbyggelagene, som til dels ble startet av husløse fagorganiserte, er så markedstilpasset at de skiller seg lite fra kapitalistiske boligforetak. Derfor må nye organisasjoner for å føre boligkamp utvikles. Renteaksjonen som fagforeninger tok initiativ til, er et eksempel på dette. Boligokkupasjon har de siste årene vist seg å være en hensiktsmessig metode for å få tatt i bruk tomme boliger som stat og kommune lar forfalle. Den toppstyrte og feilslåtte byfornyingen i de største byene brøyt sammen tidlig på 90-tallet. I stedet for dagens ordning med subsidier til gård-

eierne, trengs det en ny byfornyning som gir beboerne rett til medvirkning og styring.

Økologisk boligbygging

Boligbygging må settes i et økologisk perspektiv. Dyrket mark må i minst mulig grad benyttes, i slike tilfeller må utnyttelsesgraden være høy. Materialvalget må være miljøvennlig, fra produksjon til byggeplass og ferdig bygg. Energiforbruket må legges om, bort fra oljefyring og misbruk av elektrisitet og over til fjernvarmeanlegg, varmegjenvinning og fornybar energi som solenergi.

Rødt arbeider for

- en bedre gjeldssaneringsordning for de som er gjelds- og byfornyingsoffer
- en ny byfornyning på beboernes premisser. Det betyr bl.a. at staten dekker kostnadene ved å utbedre forsømt vedlikehold og at beboerne får rett til å styre fornyingen av gården de bor i. Eiendommer som ikke vedlikeholdes kan inndras uten vederlag til fordel for beboerne.
- støtte til utvikling av nye boliger, boformer og bo-områder med livsløpsstandard
- at tilpassing av boliger til funksjonshemmede blir betalt av det offentlige. Arbeidet med bedre tilgang for funksjonshemmede i nærmiljøet må styrkes.
- miljø- og menneskevennlige boligområder uten biler, med resirkulering av avfall, ENØK-tiltak og med god offentlig service.
- å utvikle gode totale bomiljøer, legge særskilt vekt på gode fellesarealer ute samt felles lokaler
- at i utpregede turistkommuner må boplikt (konsesjonsgrense) innføres/håndheves
- regulering av utleiepriser på hybler og leiligheter
- universell utforming i alle nye boligprosjekt

35. En politikk for funksjonshemmede

Alle mennesker er likeverdige og har rett til et sjølstendig liv. Alle mennesker må gis utviklingsmuligheter ut fra sine forutsetninger. Det må fokuseres på muligheter og ressurser, ikke på svakheter og begrensninger. Mennesker som ikke fungerer innenfor de snevre grenser man blir tilbudt i Norge i dag, kalles ofte funksjonshemmede. Det er vår oppfatning at det er samfunnet som gjør disse menneskene funksjonshemmede, bl.a. gjennom utestenging, diskriminering, dårlig samfunnsplanlegging og mangelfull tilrettelegging.

Gi funksjonshemmede tilgang til medisinske og tekniske nyvinninger som vil kunne gi økte muligheter for deltakelse i familien, arbeidslivet og samfunnet forøvrig. Økt sjølstendighet og livskvalitet for de enkelte må ikke veies opp mot kostnader.

Det er feil å individualisere funksjonshemming. Den er i større eller mindre grad samfunnsskapt. Vi vil ha et samfunn som har plass for alle. Alle er verdifulle og har noe å yte til fellesskapet. Rødt vil ha offentlige støtteordninger som gir blinde/svaksynte og døve/hørselshemmede tilgang til og deltakelse i medier, kulturliv og samfunnet forøvrig.

Unge funksjonshemmede må snarest tilbys et annet botilbud enn syke og aldershjem. Rødt ønsker å gjeninnføre tilskudd til utflytting av unge funksjonshemmede på aldersinstitusjon. Rødt foreslår å øremerke midler til kommunene slik at botreningsprosjekter for funksjonshemmede blir videreført og at unge funksjonshemmede kan få en egnet bolig.

Rødt arbeider for

- at funksjonshemmede gis reell brukermedvirkning både på individ- og gruppenivå
- at makt overtas eller overføres til mennesker med funksjonshemninger og funksjonshemmedes organisasjoner. En slik bemyndigelse vil bl.a. innebære at de kunnskaper og erfaringer funksjonshemmede har om seg sjøl og om sin situasjon anerkjennes og vektlegges.
- at det ved tildeling av helse- og omsorgstjenester skal være den funksjonshemmedes egen vurdering for behov for assistanse og hjelp som skal være utgangspunktet for tildeling av størrelsen på tjenesten

- en større valgfrihet i markedet ved tildeling av tekniske hjelpemidler, også bil. Det må utvikles en ubyråkratisk og brukerstyrt formidling. Målet må være at hjelpemidlene skal fungere optimalt, ikke bare hensiktsmessig, og den funksjonshemmede må derfor sjøl ha full innflytelse i prosessen.
- at funksjonshemmedes rett til deltakelse og full likestilling skal sikre gjennom innføring av en overordnet likestillingslov, og at diskriminering pga funksjonshemming eller sykdom forbys
- skjerpede krav om tilgjengelighet i Plan- og bygningsloven, og slutt på alle dispensasjoner fra tilgjengelighetskravene
- at alt nytt materiell i offentlig kommunikasjon gjøres tilgjengelig slik at også funksjonshemmede kan benytte fly, tog, trikk, buss og båt
- et statlig pålegg om utbygging av TT-ordningen (transporttilbud til personer med forflyttingshemming som ikke kan benytte kollektivtransport) i kommunene til et nivå som gir funksjonshemmede samme mulighet til forflytning som andre, dvs. fri reiserett
- en kraftig reduksjon av gapet mellom arbeidsinntekt og trygd. Alle som ikke kan arbeide, må sikres en rettferdig inntekt.
- at funksjonshemmede arbeidssøkere ikke kamoufleres som trygdemottakere. Vi må få likestilling på arbeidsmarkedet ut i fra den enkeltes forutsetning.
- at integrering i normalskolen må gi funksjonshemmede barn et reelt undervisningstilbud. Det må settes inn nok ressurser til at den enkelte elev kan optimalisere sitt funksjonsnivå.
- å fjerne egenandelene på helsetjenester, medisiner og tekniske hjelpemidler
- å fjerne egenandelene på hjemmetjenester som hjemmehjelp og personlig assistanse. Disse tjenestene er også kompensasjon for funksjonshemming eller sykdom, og egenandeler her er ofte kamouflerte egenandeler på hjemmesykepleie (som er forbudt).

36. Homofile, lesbiske og bifile

Kjærlighet til samme kjønn er en del av det menneskelige mangfoldet. Lesbiske, homofile og bifile utfordrer det etablerte kjønnsrollemønstret, og har gjort sitt for å danne alternative samlivs- og boformer. Registrert partnerskap har sprengt rammene for den tradisjonelle kjernefamilien. Rødt mener det er en menneskerett å kunne leve som lesbisk, homofil eller bifil uten å bli forfulgt, mobbet eller undertrykt på annen måte.

Til tross for framgang i kampen for rettigheter, finnes det fremdeles fordommer mot lesbiske, homofile og bifile. For mange homofile, lesbiske og bifile fører dette til at de velger å skjule sin seksuelle identitet, i frykt for å bli avslørt og utstøtt. Dette er et stort helseproblem. Skole og arbeidsliv vil være viktige arenaer for å spre informasjon og kunnskap slik at lesbiske, homofile og bifile kan leve trygt og åpent.

Homo-organisasjonene er den viktigste kraften i kampen mot undertrykking og fordommer. Rødt støtter dette arbeidet, men vil understreke at kampen mot undertrykkelse av homofile, lesbiske og bifile er en kamp for alle uansett legning.

Rødt arbeider for

- opprettelse av rådgivningstjenester
- informasjon i skole og arbeidsliv
- øremerking av statlige midler til helseutvalget for homofile
- statlige og kommunale midler til organisasjonene sin virksomhet sentralt og lokalt
- at barn født av en lesbisk kvinne automatisk skal få morens registrerte partner som medmor etter samme lov som gjelder for heterofile ektefeller
- aksept av lesbiske og homofile som omsorgspersoner for barn, medregnet anledning til adopsjon
- at partnerskapsloven erstattes med en kjønnsnøytral ekteskapslov som fullt ut likestiller homofil og heterofilt ekteskap

37. Redusert kriminalitet

Tradisjonell kriminalitet må reduseres ved å fjerne årsakene til den. Arbeidsløshet, mangel på utdanningsplasser, sentralisering, økonomiske og sosiale problem, spredning av porno og annen kvinneundertrykkende ideologi er viktige årsaker til kriminaliteten. Rødt arbeider for et samfunn der disse årsakene er fjernet, og slåss i dag for å redusere dem så mye som mulig.

Forebyggende

Barn og unge har krav på gode og trygge oppvekstvilkår. Det offentlige har et ansvar for å sikre folk bolig, skolegang, jobb og en lønn å leve av. Forebyggende arbeid er det viktigste i vår kriminalpolitikk.

Ungdomsklubber, musikkskoler, idrettslag, motor-klubber og andre frivillige foreninger er viktige i forebyggende arbeid. Derfor arbeider Rødt for bedre muligheter til slik aktivitet. Rødt er for å styrke barnevernet og bygge ut oppsøkende arbeid blant ungdom

for å fange opp og gi hjelp til barn og ungdom før de får utviklet seg kriminelt. Folk må arbeide for samhold, tette sosiale nettverk og gjensidig ansvar og solidaritet. Dette er det beste middelet mot at mennesker blir kriminelle.

Rødt arbeider for

- å bygge ut forebyggende tiltak som ungdomsklubber, utekontakt og annen oppsøkende virksomhet og øke støtten til frivillige organisasjoner og humanitære organisasjoner
- å styrke det kommunale barnevernet og øke innsatsen rettet mot tiltak i familien
- en sterk satsing på barnevernet slik at saksforberedelsene går raskt, at rettssikkerheten blir ivaretatt og at en framfor alt finner fram til de løsningene som er best for barna

Klasser og kriminalitet

Det er bra når folk tør å bry seg på en positiv måte når noen har problemer som kan føre dem ut i kriminalitet. Det er viktig å ta hensyn til rettssansen hos folk, og jobbe mot at noen skal ha fordeler av å snyte eller utnytte andre. Det er viktig å sette inn ressurser mot økonomiske hvitvaskforbrytelser, organisert mafiavirksomhet, de store bakmennene i narkotikaomsetningen og den illegale sprithandelen, mot miljøkriminalitet, voldtekt, incest, barne- og kvinnemishandling og grove voldsforbrytelser.

Politivesenet og rettsapparatet har et klart klassestempel. Kriminaliteten til borgerskapet med økonomisk svindel, farlig arbeidsmiljø, angrep på demokratiske rettigheter og trakassering av arbeidere, blir bare i liten grad rammet av loven. Og slike lovbrudd blir ikke prioritert av politi og rettsvesen. Lovverket og politiet sitt arbeid er rettet inn mot kriminaliteten fra «filleproletariatet» og den politiske og økonomiske kampen til arbeiderklassen og folket.

Alternativ soning

En restriktiv kriminalpolitikk med sterk bruk av fengselsstraffer reduserer ikke tradisjonell kriminalitet. Negativ læring inne i fengslene, vanskeligheter med jobb, bolig og nye venner etter løslatingen sementerer kriminelle mønstre. Rødt er for å bygge ut flere alternativ til fengsel, alternativ som kan hjelpe de dømte til et ikke-kriminelt liv. Slike alternativ er f.eks. behandlingsinstitusjoner for rusgiftmisbrukere, arbeidstrenings- og opplæringsprosjekt kombinert med åpne anstalter og meldeplikt.

Rødt arbeider for

- å bygge ut rehabiliteringstiltak som alternativ til fengsel, nedlegge de store sentralanstaltene
- behandlings-, arbeids- og utdanningstilbud til alle rusgiftmisbrukere og straffedømte
- å gi tilbud om behandling til alle som blir dømt for incest, seksuelle overgrep og kvinnemishandling. Gi fri rettshjelp til alle som er utsatt for mishandling og seksuelle overgrep.

Fri rettshjelp

Fritt forsvarervalg er en viktig rettssikkerhetsordning. Rødt vil at dette skal gjelde alle som det blir tatt ut siktelse eller tiltale mot. Ordninga med fri rettshjelp utenom straffesaker, bør utvides til å dekke flere sakfelt samtidig som inntektsgrensene må heves kraftig.

Rødt arbeider for

- å kjempe mot bruk av høye bøter for å skremme folk fra å kjempe for rettferdige saker. Fri rettshjelp til de som er tiltalte i forbindelse med politiske demonstrasjoner, aksjoner o.l.
- å stoppe bruk av fengsling i asylsaker
- den kriminelle lavalderen heves til 16 år
- ingen ungdom under 18 år i fengsel
- en kraftig utviding av ordninga med fri rettshjelp

38. Alkohol- og narkotikabruk svekker samholdet og solidaritet

Rødt er for en restriktiv alkoholpolitikk og mot alle tiltak som legaliserer narkotiske stoffer som i dag er ulovlige. Vi har felles interesser for å få bukt med alkohol- og narkotikaproblemer og at bruken av rusmidler blir redusert. En arbeiderklasse der mange er svekket på grunn av rusmiddelbruk står også svakere i kampen om samfunnsmakta. Rødt er for at alle rusmisbrukere skal ha rett til et verdig liv, det vil si: bolig, jobb, økonomisk støtte og helse tilbud.

Rødt arbeider for:

- redusert alkoholforbruk
- rusfrie sosiale møteplasser
- fortsatt salgsmonopol for sprit og vin. Utsalgsstedene må spres slik at alle sikres rimelig tilgang
- skjerpet kontroll med skjenke- og utsalgssteder
- tap av skjenkerett for utesteder som nekter ansatte arbeidskontrakt eller på annen måte omgår lovfestede arbeiderrettigheter
- tap av skjenkerett for utesteder som har en diskriminerende praksis
- verdige behandlingstilbud til alle rusmisbrukere
- etablering av sprøyterom

Stem

Rødt/Raudt/Ruoksat

Osterhausgate 27, 0183 Oslo

Telefon: 22 98 90 50

Fax: 22 98 90 55

E-post: raudt@raudt.no

Internett: www.raudt.no

Pris: 20 kroner